

UNIVERZITET U SARAJEVU
FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
ODSJEK POLITOLOGIJA
SMJER MEĐUNARODNI ODNOSI I DIPLOMATIJA

**MIRNO RJEŠAVANJE SPOROVA POSREDSTVOM
UJEDINJENIH NARODA SA POSEBNIM OSVRTOM
NA ULOGU VIJEĆA SIGURNOSTI**

- master rad -

Kandidatkinja:

Selma Ćatić

Mentor:

prof. dr. Zarije Seizović

Broj indeksa:

953

Sarajevo, juni 2021.

SADRŽAJ

UVOD.....	3
1. METODOLOŠKI OKVIR RADA.....	6
1.1. Definisanje problema istraživanja	6
1.2. Predmet istraživanja	7
1.3. Ciljevi istraživanja.....	8
1.4. Sistem hipoteza rada.....	9
1.5. Opravdanost istraživanja	9
1.6. Metode istraživanje	10
1.7. Opis sadržaja master rada.....	11
1.8. Očekivani rezultati i doprinos rada	12
2. SREDSTVA MIRNOG RJEŠAVANJA SPOROVA	13
2.1. Uvodna razmatranja	13
2.2. Neposredni diplomatski pregovori	14
2.3. Dobre usluge i posredovanje	16
2.4. Istražne (anketne) komisije	18
2.5. Mirenje	19
2.6. Arbitraža.....	20
3. MIRNO RJEŠAVANJE SPOROVA SA POSEBNIM OSVRTOM NA TIJELA UJEDINJENIH NARODA I VIJEĆE SIGURNOSTI.....	222
3.1. Ujedinjeni narodi i njegova tijela	22
3.2. Tijela Ujedinjenih naroda zadužena za mirno rješavanje sporova	25
3.3. Rješavanje sporova pod okriljem Ujedinjenih naroda.....	26
3.4. Uloga Vijeća sigurnosti prilikom mirnog rješavanja sporova.....	28
3.4. Uloga Generalne skupštine prilikom mirnog rješavanja sporova.....	30
3.5. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda i mirno rješavanje sporova.....	31
3.6. Međunarodni sud pravde i mirno rješavanje sporova.....	32
3.7. Prepreke pri mirnom rješavanju sporova.....	34
4. PRIMJERI MIRNOG RJEŠAVANJA SPOROVA POSREDSTVOM VIJEĆA SIGURNOSTI U PRAKSI.....	36
4.1. Kašmirsko pitanje pred Vijećem sigurnosti.....	36
4.2. Falklandski sukob pred Vijećem sigurnosti.....	39
4.3. Spor oko Kipra i Vijeće sigurnosti	43
ZAKLJUČAK	46
LITERATURA.....	49

UVOD

Globalne strukturne promjene koje su danas pogodile međunarodnu zajednicu čine svijet izuzetno složenim, a odnosi unutar njih vidljivi su u svim društveno-ekonomskim sferama. Isprepletenost međuvisnih odnosa u međunarodnoj zajednici stavila je na pijedestal moć, prvenstveno određenu ekonomskim, finansijskim i tehničko-tehnološkim promjenama, koje se ogledaju u političkoj i vojnoj sferi.

Posljednjih godina odnos snage argumenta i sile svojim sadržajem ukazuje na evidentnu konkureniju među državama, otvoreno predstavljajući različite stavove prema međunarodnom pravu i miru. Razvoj takvih odnosa može dovesti do toga da države imaju različite poglede oko određenog pitanja. Ova razlika u mišljenjima u nekim situacijama poprima karakter spora, koji može biti političke ili pravne prirode. Obaveza država je da međusobne sporove rješavaju sporazumno, što znači da moraju poduzeti mjere za savladavanje spora, pri čemu je uporaba nasilnih sredstava zabranjena pravilima međunarodnog prava.

U modernom dobu održavanje mira i sigurnosti postalo je briga čitave međunarodne zajednice koja je razvila neophodne međunarodne procedure i mehanizme koji pružaju sukobljenima stranama forum za razgovore o njihovim razlikama. Njene napore treba upotrijebiti za postizanje mirnog rješavanja sporova pod uslovima podnošljivim objema stranama kako bi se izbjegla cijena rata. Razvoj međunarodnih organizacija, sa specifičnim i trajnim odgovornostima za pomirenje na regionalnom ili globalnom nivou, bio je najvažniji faktor u promociji mirnog rješavanja sporova. Upotreba sredstava za mirno rješavanje sporova je od opšte važnosti, jer je pitanje mirnog rješavanja sporova usko povezano sa potrebom očuvanja međunarodnog mira i sigurnosti. Stoga je načelo mirnog rješavanja sporova jedno od vladajućih u domeni uređenja međudržavnih odnosa.

Pitanje mirnog rješavanja sporova nije novo u međunarodnom pravu. Sistematski pristup ovom pitanju iskristalizirao se posebno od kraja 19. vijeka, a ključna faza u ovom procesu bile su Haške konferencije i uspostava Stalnog arbitražnog suda. Historijski gledano, međunarodna zajednica je smatrana sredstvom koje osigurava uspostavljanje i očuvanje svjetskog mira i sigurnosti, dok je održavanje međunarodnog mira i sigurnosti uvijek bila glavna svrha međunarodnog prava.

Na globalnom nivou, najvažniji razvoj događaja bilo je osnivanje Organizacije Ujedinjenih naroda, koja je razvila odgovarajuće mehanizme i metode koje će se koristiti u bilo kojoj situaciji koja se može pojaviti između država do te mjere da mogu biti od ključne važnosti za izbjegavanje rata. Održavanje međunarodnog mira i sigurnosti najvažnija je funkcija Ujedinjenih naroda, a uspjeh ili neuspjeh Organizacije procjenjuje se prema stepenu uspjeha postignutog u ovom nastojanju.

Države su zaključile veliki broj multilateralnih ugovora s ciljem mirnog rješavanja sporova i razlika. Najvažniji ugovori su Haška konvencija iz 1899. godine o mirnom rješavanju međunarodnih sporova koja je revidirana na Drugoj mirovnoj konferenciji u Hagu 1907. godine i Opšti akt o mirnom rješavanju sporova iz 1928. godine koji je zaključen pod sponzorstvom Lige naroda. Dalje, postoje i brojni regionalni sporazumi, poput Američkog sporazuma o mirnom rješenju sporova iz 1948. godine, Evropske konvencije o mirnom rješavanju sporova iz 1957. godine i Protokola Komisije za posredovanje i arbitražu Organizacije afričkog jedinstva iz 1964. godine. Također, postoje mnogi bilateralni i multilateralni sporazumi koji uključuju posebne klauzule povezane sa mirnim rješavanjem sporova.

U dvadesetom vijeku mehanizmi za mirno rješavanje sporova se dalje poboljšavaju, a Povelja Ujedinjenih naroda pridaje veliku važnost mirnom rješavanju sporova te je čak uključuje u svoje uvodne odredbe. Dakle, ova Povelja propisuje da svi članovi Organizacije, a s obzirom na koherentnu prirodu ove odredbe, što bismo mogli protumačiti kao njihove obaveze, sporove moraju rješavati mirnim sredstvima kako se ne bi narušili međunarodni mir, sigurnost i pravda.

Poveljom je zamišljeno da Vijeće sigurnosti bude glavno tijelo za postizanje mirnog rješavanja međunarodnih sporova. Poglavlje VI Povelje propisuje pristup rješavanju sporova mirnim putem pomoću uzajamnog dogovora između strana u sporu uz korištenje tehnika pomirenja, posredovanja ili dobrih usluga. Cilj ovih metoda bio je prije da se pomire, a ne da se presude sukobljene tvrdnje, i da se postigne sporazum koji je obostrano prihvatljiv za sve strane u sporu. Član 35. posebno navodi da bilo koja članica Ujedinjenih naroda može uputiti spor Vijeću sigurnosti, čiji će nastavak vjerovatno ugroziti održavanje međunarodnog mira i sigurnosti ako izravna nagodba između dvije strane ne uspije.

Potreba za rješavanja sporova između država mirnim putem nalazi se i u Deklaraciji o prijateljskim odnosima između država, koja navodi obavezu svake države da nastavi sa

postizanjem sporazuma oko spora, ukoliko se korištenje neke metode pokazalo neuspješnim. Međunarodni sud pravde smatrao je ovu obavezu uobičajenim pravilom i uvrstio je među osnovna pravila koja uređuju savremeni međudržavni poredak.

1. METODOLOŠKI OKVIR RADA

1.1. Definisanje problema istraživanja

Osnovna svrha i historijsko najznačajnija uloga međunarodnog prava jeste održavanje i osiguravanje međunarodnog mira i sigurnosti, najveće pravnopolitičke vrijednosti međunarodne zajednice. Da bi to postigle, jedini prihvatljiv izbor za države je primjena principa mirnog rješavanja međunarodnih sporova, sredstvima prihvatljivim za sve strane u sporu. Obaveza da se međunarodni sporovi riješe mirnim putem postala je univerzalno međunarodno običajno pravo, što znači da se odnosi na sve, čak i na one države koje možda nisu članice Ujedinjenih naroda ili bilo kojeg ugovora koji izričito propisuju ovakvu obavezu. Prema navedenom, ne samo da obaveza mirnog rješavanja sporova ima nezavisnu vrijednost u odnosu na zabranu sile, već je moguće tvrditi da ona predstavlja jedan od osnovnih načela modernog međunarodnog prava. Države su dužne mirno prevladati svoje sporove i savjesno sarađivati u tome.

Koji će od mogućih načina države odabratи da mirno riješe spor, stvar je njihovog izbora. One se mogu odlučiti za direktne pregovore, posredovanje, mirenje, pribjegavanje međunarodnom sudu ili arbitraži, a mogu istovremeno kombinirati različite mehanizme. U naše vrijeme važan je način rješavanja sporova pred Ujedinjenim narodima i drugim međunarodnim organizacijama. O posebnoj važnosti napora poduzetih za mirno rješavanje sporova unutar ili pod sponzorstvom Ujedinjenih naroda dovoljno svjedoči činjenica da su Ujedinjeni narodi danas daleko najveća i najznačajnija međunarodna organizacija koja okuplja gotovo sve države i da je njen osnovni zadatok i svrha očuvanje svjetskog mira i sigurnosti.

Očekuje se da će strane u sporu same pribjeći različitim načinima mirnog rješavanja spora, međutim, Vijeće sigurnosti od njih također može zatražiti da to učine. Iako u ovom slučaju inicijativa dolazi od strane Vijeća, potraga za prihvatljivim rješenjem i dalje ostaje u rukama strana u sporu, koje se same trebaju složiti oko mehanizama za rješavanje spora. Ako ovi napori ostanu bezuspješni, članice Ujedinjenih naroda koje nisu uspjele mirno riješiti spor, dužne su ga iznijeti pred Vijećem sigurnosti, koje je prvenstveno odgovorno za održavanje svjetskog mira i sigurnosti, i ovlašteno je ispitati svaki spor ili situaciju koja bi

mogla nastati i dovesti do međunarodnog spora koji bi mogao dodatno ugroziti međunarodni mir i sigurnost.

Kako možemo vidjeti iz priloženog, uspostavljanje mehanizma za rješavanje međudržavnih sporova mirnim putem, a u našem slučaju pod okriljem Ujedinjenih naroda i Vijeća sigurnosti, je poprilično složen proces koji bi prije svega trebao da se provodi na jasnim principima i načelima. Ukoliko postoji svjesno zaobilaznje principa na kojima se sporovi rješavaju mirnim putem, a sve radi interesa određenih zemalja, povjerenje u ovaj instrument sigurno će biti dovedeno u pitanje i na taj način odvratiti pažnju od njegovog doprinosa međunarodnoj sigurnosti. Na osnovu svega navedenog, može se postaviti i nekoliko dodatnih pitanja, kao na primjer, koji bi bili adekvatni razlozi za pokretanje mehanizama za mirno rješavanje sporova pred Ujedinjenim narodima i Vijećem sigurnosti, a na koja bi također rad trebao dati odgovore.

1.2. Predmet istraživanja

Na osnovu problema istraživanja dolazimo i do samog predmeta istraživanja rada. Iz samog problema istraživanja možemo zaključiti da jedan od najvažnijih principa mirnog rješavanja međudržavnih sporova jeste osiguranje i izgradnja mira kao i uspostavljanje sigurnosti kao najveće vrijednosti međunarodnog prava.

Da bi se ostvarila ova vrijednost, neophodno je da svi međunarodni akteri zaduženi za sigurnost, uključujući Ujedinjene narode i Vijeće sigurnosti, svoje razloge uspostavljanja mirnog rješavanja sporova između država zasnivaju na adekvatnim principima i načelima neophodnim za njihovu realizaciju. Prema tome, predmet stručnog rada ogledat će se u analiziranju problema rješavanja sporova mirnim putem, njegove važnosti, učincima i doprinosima miru i sigurnosti sa posebnim osvrtom na Ujedinjene narode i Vijeće sigurnosti.

1.3. Ciljevi istraživanja

Opšte je poznato da današnja međunarodna scena je prepuna raznih primjera političkih, vojnih, ekonomskih i diplomatskih nadmetanja između država kao što su: BREXIT, odnosi između Sjedinjenih Američkih Država i Sjeverne Koreje, odnosi između Rusije i Ukrajine i mnogi drugi. Također je činjenica da su dosadašnja saznanja o političko-ekonomskim i sigurnosnim aspektima u rješavanju sporova mirnim putem nedovoljno istražena u domaćoj literaturi. Upravo iz ovog razloga osnovni cilj ovog završnog rada ogledat će se u nastojanju da se ukaže na prirodu, svrhu i raznovrsnost sredstava mirnog rješavanja sporova, kako bi se smanjilo neznanje o mehanizmima za uspostavu sredstava za mirno rješavanje sporova, što proširuje mogućnosti za brojna druga istraživanja, posebno sa pravno-sigurnosne tačke gledišta koja se danas često zanemaruju.

Cilj ovog istraživanja ogledat će se i kroz nastojanje da se:

1. Ukaže na osnovne karakteristike Ujedinjenih naroda kao međunarodnog subjekta u mirnom rješavanju sporova;
2. Utvrde prednosti kolektivne sigurnosti koja se osigurava kroz mirno rješavanje sporova;
3. Kategoriziraju karakteristike mirnog rješavanja sporova u kojim su sudjelovali Ujedinjeni narodi i Vijeće sigurnosti.

Ispunjnjem društvenog cilja ukazat će se stručnoj i široj javnosti na političko-sigurnosni značaj rješavanja sporova mirnim putem, dok sami rezultati istraživanja mogu poslužiti kao povod za složenija individualna i grupna istraživanja problema mirnog rješavanja sporova. Ovo istraživanje je i od posebne važnosti za percepciju uloge Vijeća sigurnosti prilikom mirnog rješavanja sporova radi unapređenja edukativnih sadržaja i podsticanja novih istraživanja na području sigurnosnih i drugih srodnih nauka i naučnih disciplina.

1.4. Sistem hipoteza rada

Imajući u vidu složenost problema i predmeta istraživanja ovog stručnog rada, kao i ciljeva istraživanja, postavljene su glavna i pomoćne hipoteze, a to su:

Glavna hipoteza

Osnovna hipoteza u ovom radu polazi od pretpostavke da metode za mirno rješavanje međudržavnih sporova predstavljaju osnovne mehanizme kojima je moguće planski i organizovano provoditi aktivnosti na uspostavljanju mira i sigurnosti u savremenom svijetu.

Pomoćne hipoteze

- A) Države moraju tražiti pravovremeno i pravično rješenje svojih međunarodnih sporova pomoću pregovora, posredovanja, istraga, mirenja, arbitraža, sudskog rješavanja, obraćanja regionalnim organizacijama ili sporazumima, ili uz pomoć drugih sredstava za mirno rješavanje sporova prema vlastitom izboru.
- B) Mehanizme za mirno rješavanje međudržavnih sporova treba uspostavljati putem Ujedinjenih naroda i Vijeća sigurnosti kako bi se stvorili stabilni i mirni odnosi u sukobljenim područjima, stvarajući tako povoljnije uslove za ekonomski razvoj i međunarodnu sigurnost, a ne za postizanje vlastitih geopolitičkih ciljeva i interesa.

1.5. Opravdanost istraživanja

Opravdanost istraživanja proizilazi iz potrebe za izgradnjom efikasnih i optimalnih modela za realizaciju metoda za mirno rješavanje sporova. Savremeno međunarodno pravo zabranjuje ne samo upotrebu sile, već i prijetnju silom, a agresiju proglašava međunarodnim zločinom. Istovremeno, ono i izričito obavezuje države da sve svoje sporove rješavaju isključivo mirnim sredstvima.

Radi mirnog rješavanja međunarodnih sporova odavno su stvoreni razni mehanizmi. Neka su poznata od pamтивјека (neposredni pregovori, posredovanje, arbitraža) dok su im se u novijoj praksi priključila neka nova (istražne komisije, mirenje, međunarodni sudovi). Među njima, od 20. vijeka, ima sve više i više različitih načina mirnog rješavanja

međunarodnih sporova pod pokroviteljstvom međunarodnih organizacija. To je posebno karakteristično u naše vrijeme kada je sve više međunarodnih organizacija, i na globalnom i na regionalnom nivou, kada su njihovi organi i tijela sve brojniji, a ovlaštenja sve veća.

1.6. Metode istraživanje

Za potrebe provođenja kvalitetnog nivoa istraživanja u ovom radu će se koristiti sljedeće metode:

- a) **analitičko-sintetička metoda** primjenjivat će se u svim fazama istraživanja. Primjenom ove metode, na osnovu raznih mehanizama za mirno rješavanja sporova, otkrit će se bitne karakteristike i svojstva komplementarnih i suplementarnih subjekata koji učestvuju u pripremi, organizaciji i realizaciji metoda za mirno rješavanja sporova;
- b) **statistička metoda** bit će korištena uz ograničenja uslovljena istraživanjem isključivo kvantitativnih sadržaja. Primjena ove metode bit će u kvantitativnoj obradi podataka, dobijenih eventualnom anketom, ali i sagledavanja drugih pokazatelja. Sporedna primjena statističke metode bila bi u obradi podataka dobijenih analizom sadržaja;
- c) **komparativnom metodom** bit će sagledani različiti pristupi u razmatranju problematike rješavanja sporova mirnim putem i vršit će se upoređivanje sadržajnih i formalnih karakteristika, prednosti i nedostataka u radu kako Ujedinjenih naroda, Vijeća sigurnosti, tako i drugih međunarodnih subjekata prilikom rješavanja sporova mirnim putem.

Posebne metode koje će se koristiti u ovom sručnom radu su:

- a) **Metoda studije slučaja** – primjenom ove metode pokazat će se učešće Vijeća sigurnosti u konkretnim primjerima za mirno rješavanja sporova. Primjenom ove metode će se na izravan i neizravan način pokazati političko-sigurnosna opravdanost sudjelovanja u konkretnom primjeru rješavanja sporova mirnim putem.
- b) **Analiza** – primjenom ove metode vršit će se poređenje dostupnih kriterija korištenja mehanizama za mirno rješavanja sporova, za istraživanje podataka o organizacijskim

i drugim samostalnim cjelinama kako bi se ustanovile uzročno-posljedične veze između subjekata koji učestvuju u rješavanju sporova mirnim putem.

- c) **Sinteza** – ova metoda će se primjenjivati kroz povezivanje specifičnih sadržajnih faktora u smisao opštег modela koji bi Ujedinjene narode i Vijeće sigurnosti u cijelosti determinirao kao međunarodni faktor koji doprinosi međunarodnom miru.
- d) **Klasifikacija** – kao naučna metoda bit će korištena tokom sređivanja i obrade podataka i izrade sistematizacije svih pojmove. Primjenom ove metode moguća je provjera predmeta istraživanja ovog rada kao i pojedinačnih hipoteza.
- e) **Generalizacija** – kao naučna metoda, bit će korištena kako bi se formirao opšti stav o doprinosu koji Vijeće sigurnosti daje u realizaciji mehanizama za mirno rješavanja sporova.

1.7. Opis sadržaja master rada

Rezultati istraživanja bit će prezentirani kroz tri međusobno povezana dijela, uz uvod i zaključak kao posebna poglavљa.

U prvom poglavlju pod nazivom **METODOLOŠKI OKVIR RADA** definirat će se metodologija, odnosno problem i predmet istraživanja, odrediti svrha i ciljevi istraživanja, postaviti hipoteze istraživanja te navesti najvažnije metode koje će se koristiti u istraživanju i prezentaciji rezultata istraživanja uz obrazloženje strukture rada.

U drugom poglavlju pod nazivom **SREDSTVA MIRNOG RJEŠAVANJA SPOROVA** govorit će se o sredstvima za mirno rješavanja sporova uz svojevrstan historijski osvrt. U ovom poglavlju bit će još objašnjeni uloga i karakteristike mehanizama za rješavanja sporova mirnim putem kao i određene razlike između njih.

U trećem poglavlju, čiji je naslov **MIRNO RJEŠAVANJE SPOROVA SA POSEBNIM OSVRTOM NA RAZNA TIJELA UJEDINJENIH NARODA I VIJEĆE SIGURNOSTI** obrađivat će se načini mirnog rješavanja sporova posredstvom raznih tijela Ujedinjenih naroda sa posebnim osvrtom na Vijeće sigurnosti. Kao posebno značajan dio

ovog poglavlja bit će sagledavanje utjecaja međunarodnih faktora i aktera, kao i cjelokupne međunarodne zajednice prilikom mirnog rješavanja sporova između država.

U četvrtom poglavlju pod nazivom **PRIMJERI MIRNOG RJEŠAVANJA SPOROVA POSREDSTVOM VIJEĆA SIGURNOSTI U PRAKSI** bit će prezentirani neki od primjera mirnog rješavanja sporova posredstvom Ujedinjenih naroda i Vijeća sigurnosti koji će upotpuniti teorijsku razradu ovog stručnog rada.

Zaključna razmatranja će sadržavati sistematičan i koncizan pregled najvažnijih rezultata do kojih se došlo tokom istraživanja kao i odgovore na postavljena pitanja u istraživanju.

Rad se završava sa popisom korištene literature, prilozima, popisom tabela, popisom grafikona, te listom korištenih skraćenica.

1.8. Očekivani rezultati i doprinos master rada

Očekivani doprinos ovog stručnog rada trebao bi se izraziti u sljedećem:

1. Potrebi detaljnijeg razmatranja opravdanosti sudjelovanja Ujedinjenih naroda i Vijeća sigurnosti u mirnom rješavanju međudržavnih sporova;
2. Dolaskom do određenih, prvenstveno političkih i ekonomskih pokazatelja, koji značajno mogu unaprijediti procedure mirnog rješavanja sporova;
3. Integriranju saznanja o interakciji brojnih unutarnjih i vanjskih faktora u Vijeću sigurnosti koji utječu na realizaciju mirnog rješavanja sporova.

Očekivani doprinos ogleda se također i u mogućnosti primjene teorijskih saznanja iz domena mirnog rješavanja sporova. Pored toga, provedeno istraživanje ukazat će na neophodnost ozbiljnijeg i potpunijeg pristupa rješavanju sporova mirnim putem. Temeljem rezultata provedenih istraživanjem bit će moguće postaviti nove standardne procedure koje su shodno trenutnim prilikama dosta složene.

2. SREDSTVA MIRNOG RJEŠAVANJA SPOROVA

2.1. Uvodna razmatranja

Uvijek se smatralo da je temeljna svrha međunarodnog prava održavanje mira.¹ Iako su etičke preokupacije stimulirale i poticale njegov razvoj i rast, međunarodna zajednica je u historiji, međunarodno pravo smatrala prije svega sredstvom za osiguravanje, uspostavljanje i očuvanje svjetskog mira i sigurnosti. U osnovi metode za rješavanja sporova mirnim putem dijele se na dvije kategorije: diplomatske postupke i presude. Prva kategorija uključuje pokušaj rješavanja sporova bilo od strane samih strana u sporu ili uz pomoć drugih subjekata korištenjem metoda rasprave i utvrđivanja činjenica. Postupci donošenja presude uključuju utvrđivanje neke treće strane o pravnim i činjeničnim pitanjima, bilo arbitražom ili odlukom suda.

Principi mirnog rješavanja međunarodnih sporova i konkretni načini rješavanja su rezultat duge historijske evolucije odnosa između država i razvoja i unapređenja institucija i normi međunarodnog prava. U međunarodnoj praksi bilo je slučajeva pribjegavanja raznim načinima mirnog rješavanja sukoba još od antike. Međunarodni spor znači u vrlo širokom smislu nesporazum, neslaganje između dvije ili više država koje su došle do faze u kojoj su stranke formirale zahtjeve ili protutužbe i koje predstavljaju element narušavanja odnosa među njima. Međunarodni sporovi mogu se dogoditi ne samo između država, već i između njih i međunarodnih organizacija ili samo između međunarodnih organizacija. Uloga političkih utjecaja i razmatranja u međudržavnim sporovima očito je od vitalne važnosti, a mnogi sporovi mogu se pravilno razumjeti samo u širem međunarodnom političkom kontekstu. Pored toga, način na koji država postupa u sporu bit će uslovljen političkim faktorima.

Povelja UN-a iz 1945. godine uključuje mirno rješavanje sporova kao temeljni princip međunarodnog prava, navodeći da će sve članice međunarodne organizacije svoje međunarodne sporove rješavati mirnim putem i sredstvima, tako da međunarodni mir i sigurnost, kao i pravda, ne bi bili ugroženi. Politički pristup rješavanja sporova mirnim putem

---

¹ Shaw, Malcolm N., "International Law", Cambridge University Press, New York, (2008), str. 1010;

podijeljen je u dva odjeljka, s tim da se mjere koje primjenjuju Ujedinjeni narodi odvojeno ispituju. Iako se svaki način rješavanja sporova ispituje odvojeno, treba napomenuti da se u bilo kojoj situaciji može koristiti više mehanizama.²

Deklaracija o principima međunarodnog prava iz 1970. godine koja se odnosi na prijateljske odnose i saradnju između država, nije toliko ograničena i tvrdi da se stranke u traženju rane i pravedne nagodbe moraju složiti o onim mirnim sredstvima koja smatraju prikladnim za okolnosti i prirodu spora. Prema tome države imaju slobodan izbor mehanizama usvojenih za rješavanje njihovih sporova. Osim toga, treba napomenuti da su strane u sporu dužne nastaviti tražiti rješenje drugim mirnim sredstvima koje su se dogovorile, u slučaju neuspjeha jedne određene metode. Ako razrađena sredstva ne uspiju razriješiti spor, a nastavak neslaganja bi vjerovatno ugrozio održavanje međunarodnog mira i sigurnosti, strane prema članu 37 (1) Povelje, trebaju ga proslijediti Vijeću sigurnosti.

Mirna sredstva za rješavanje međunarodnih sporova podijeljena su u tri kategorije:³

- a) Vansudska (diplomatska) mirna sredstva - razgovori ili pregovori, dobre usluge, posredovanje, istraga i mirenje;
- b) Sudske metode za mirno rješavanja sporova - obavezna arbitraža i pravna sredstva kao što su međunarodne presude;
- c) Postupak za rješavanje sporova između država putem međunarodnih tijela i organizacija;

2.2. Neposredni diplomatski pregovori

Od svih postupaka koji se koriste za rješavanje sporova, najjednostavniji i najčešće korišten oblik je pregovaranje. U osnovi se sastoji od rasprava između zainteresiranih strana s ciljem pomirenja različitih mišljenja ili barem razumijevanja različito zauzetih stavova. Ne uključuje nijednu treću stranu, barem u inicijalnoj fazi, i razlikuje se od ostalih oblika rješavanja sporova mirnim putem. Pored toga što su pregovori sami po sebi izuzetno aktivan način nagodbe, obično su i prethodnici ostalih postupaka nagodbe, jer stranke među sobom odlučuju kako najbolje riješiti svoje razlike.

² Roberts, Ivor, & Satow, Ernest M., “*Satow's diplomatic practice*”, Oxford University Press, Oxford, (2009), str. 472;

³ Shaw, Malcolm N., “*International Law*”, Cambridge University Press, New York, (2008), str. 1011;

Pregovori su izuzetno pogodan način za pojašnjenje, ako ne i uvijek za rješavanje složenih neslaganja. Uzajamnim raspravama bit će otkrivena suština razlika i rasvijetljene suprotstavljenje tvrdnje. Pregovori, naravno, ne uspijevaju uvijek, jer ovise o određenom stepenu uzajamne dobre volje, fleksibilnosti i osjetljivosti. Neprijateljsko javno mnjenje u jednoj državi može spriječiti ustupanje određenih tačaka, a međusobno nepovjerenje može dodatno zakomplikirati proces, dok suprotstavljeni politički stavovi mogu onemogućiti bilo kakav prihvatljivi sporazum. Iako se ni u Povelji, niti na bilo koji drugi način u međunarodnom pravu, ne može naći nijedno opće pravilo da iscrpljenost diplomatskih pregovora predstavlja preduslov da se stvar preda Sudu, moguće je da sudovi mogu uputiti strane da se uključe u pregovore u dobroj vjeri i mogu navesti faktore koji se moraju uzeti u obzir tokom pregovora između strana.

Da bi pregovori bili mogući, neophodna je dobra komunikacija između strana u smislu slobodnog pregovaranja, na osnovu temeljnih principa međunarodnog javnog prava, posebno principa suverene jednakosti strana u sporu.⁴ Prihvaćanje i upotreba ovih sredstava ne rješava automatski spor. Rješenja mogu biti raznolika, poput odricanja od zahtjeva, prihvaćanja istih, uključivanja u kompromise neophodne za ispunjavanje obaveza koje su strane preuzele na kraju pregovora. Ako spor ne bude riješen, stranke će imati obavezu pribjeći drugim načinima rješavanja spora, ali samo mirnim putem.

Razgovori ili pregovori mogu se svrstati u nekoliko kategorija, koristeći nekoliko kriterija u tom pogledu:⁵

- a) Po prirodi učesnika: bilateralni i multilateralni;
- b) Po prirodi ispitivanih pitanja: politička, komercijalna, kulturna
- c) Po kvaliteti ljudi koji vode pregovore: između šefova država, šefova vlada, ministarskog i stručnog nivoa.

Pregovori među državama uglavnom se vode ili uspostavljaju diplomatom. Ovaj oblik pregovaranja putem diplomatije mogu provoditi odgovarajuće strane predstavninstva, diplome, delegacije ili nadležna tijela. Takve pregovore ponekad vode šefovi država ili sami ministri na sastancima na visokom nivou. Treba imati na umu da takva vrsta sastanka na

---

⁴ Glodić, Duško, "Mirno rješavanje međudržavnih sporova – određeni aspekti upotrebe diplomatskih i pravnih sredstava", Godišnjak fakulteta pravnih nauka - Aperion, Vol. 6, No. 6, Banja Luka, (2016), str. 156 – 157;

⁵ Krivokapić, Boris, "Neposredni pregovori kao način mirnog rešavanja međunarodnih sporova", Megatrend revija, Vol. 12, No. 1, Beograd, (2015), str. 196 - 198;

visokom nivou ponekad može imati nedostataka zbog kojih mogu postojati velika očekivanja koja se možda neće ispuniti.

Da bi kontekst pregovora bio uspješan u kasnijim fazama, važno je napomenuti da zadovoljavanje potreba jedne strane nije dovoljno. Rezultat pregovaračkog procesa ne bi trebao pripremiti teren za kasnije sporove. Štoviše, da bi postignuta nagodba bila uspješna, strane bi trebale biti mišljenja da su njihove koristi veće od gubitaka. Nemoguće je ne dati ustupke ili žrtvovati neke koristi u kontekstu saradnje sa drugim državama. Pregovarački proces da bi bio uspješan trebao bi stvoriti takav ambijent da postoji ishod koji je koristan za sve zainteresirane strane i da ne izaziva daljnje sporove.

2.3. Dobre usluge i posredovanje

Korištenje mehanizama dobrih usluga i posredovanja uključuje upotrebu treće strane, bilo da je to pojedinac ili pojedinci, država ili grupa država ili neka međunarodna organizacija, da podstakne strane koje su se sukobile da dođu do nagodbe. Za razliku od tehnika arbitraže i donošenja sudske presude, ovakav proces ima za cilj ubjeđivanje strana u sporu da same postignu zadovoljavajuće uslove za njegovo okončanje.⁶

Odredbe za rješavanje spora nisu propisane. Tehnički, dobre usluge predstavljaju mehanizam kada treća strana pokušava da utječe na suprotne strane da uđu u pregovore, dok posredovanje podrazumijeva aktivno učešće u pregovaračkom procesu same treće strane.⁷ U suštini, liniju razdvajanja između dva pristupa često je teško odrediti, jer se oni stapaju jedan sa drugim, ovisno o okolnostima. Jedan od primjera metoda dobrih usluga je uloga koju je američki predsjednik odigrao 1906. godine u zaključivanju rusko-japanskog rata ili funkcija koju je SSSR obavljao pomažući u mirnom rješavanju indijsko-pakistanskog spora 1965. godine.

Dobre usluge karakterizira činjenica da onaj ko ih nudi ne sudjeluje u pregovorima između dotičnih država, a njegova aktivnost prestaje čim sukobljene strane započnu

⁶ Krivokapić, Boris, "Dobre usluge i posredovanje u rešavanju međunarodnih sporova", Srpska politička misao, Vol. 3, Beograd, (2015), str. 35;

⁷ Bercovitch, Jacob, "Theory and Practice of International Mediation - Selected Essays", Routledge, New York (2011), str. 93;

pregovore. Iako nisu obavezne, dobre usluge su sredstvo za poticanje i zaključivanje pregovora. Njihove su karakteristike i funkcije slične pregovaračkim, upisujući ih u istu kategoriju diplomatskih, neformalnih i vansudskih metoda. U smislu svrhe, dobre usluge nastoje samo započeti ili nastaviti pregovore, te završavaju kada strane sjednu za pregovarački stol.

U rješavanju spora, posredovanje znači aktivno sudjelovanje treće strane u pregovorima, koja može ponuditi savjete i prijedloge za rješavanje sukoba, a pregovaračka akcija završava tek nakon postizanja konačnog rezultata.⁸ Posredovanje se odnosi na vođenje pregovora, suštinu spora, radi postizanja mirnog i prikladnog rješenja za strane u sporu. Za razliku od arbitra, posrednik nema zakonsku moć da prisili na prihvatanje njegove odluke, već se oslanja na nagovor da se postigne sporazum.

Posredovanje je dinamičan, strukturiran, interaktivni proces u kojem neutralna treća strana pomaže stranama u sporu u rješavanju sukoba korištenjem specijaliziranih tehnika komuniciranja i pregovaranja.⁹ Potiču se svi učesnici u posredovanju da aktivno učestvuju u procesu. Posredovanje je proces usredotočen na stranku, jer je usmjeren prvenstveno na potrebe, prava i interes stranaka. Posrednik koristi širok spektar tehnika za vođenje procesa u konstruktivnom smjeru i za pomoći stranama u pronalaženju njihovog optimalnog rješenja.

Posrednik upravlja interakcijom između strana i omogućava otvorenu komunikaciju. Posredovanje je također evaluativna metoda po tome što posrednik analizira pitanja i relevantne norme, uzdržavajući se od davanja savjeta strankama. Kao zajedničko obilježje svih diplomatskih sredstava za rješavanje sporova, odnosno pregovora, dobrih usluga i posredovanja, može se konstatirati da nije nužno riječ o rješavanju sporova zasnovanih na primjeni postojećeg međunarodnog prava, već procesu stvaranja novih sporazuma za stranke.

---

⁸ Krivokapić, Boris, "Dobre usluge i posredovanje u rešavanju međunarodnih sporova", Srpska politička misao, Vol. 3, Beograd, (2015), str 40 - 41;

⁹ Vuković, Siniša, "International mediation as a distinct form of conflict management", International Journal of Conflict Management, Vol. 25, No., Bingley, (2014), 69 - 70;

2.4. Istražne (anketne) komisije

Jedna od čestih prepreka koja sprečava uspješno rješavanje sporova pregovorima je poteškoća utvrđivanja činjenica koje su dovele do razlika među stavovima stranaka u sporu. Većina međunarodnih sporova uključuje nesposobnost ili nespremnost strana da se slože oko činjenica. Ovdje se utvrđuje značaj postupka istrage kao sredstva za mirno rješavanje sporova. Tamo gdje postoje razlike u mišljenjima o činjeničnim pitanjima u osnovi spora između strana, logično rješenje je da se uspostave istražne komisije koje će provoditi ugledni promatrači kako bi se precizno utvrdile sporne činjenice.¹⁰

Odredbe za takva ispitivanja prvi su put razrađene na Haškoj konferenciji 1899. godine kao moguća alternativa upotrebi arbitraže. Međutim, tehnika je ograničena po tome što može biti relevantna samo u slučaju međunarodnih sporova, koji ne uključuju vitalne interese strana, kada se spor koncentriran na neslaganje oko određenih činjenica koje se mogu riješiti pomoću nepristrasne i savjesne istrage. Istraga je najuspješnije korištena u incidentu s Dogger bankom 1904. godine kada su ruski pomorski brodovi pucali na britanske ribarske brodove u uvjerenju da su neprijateljska japanska torpedna plovila. Haške odredbe su stupile na snagu, a izvještaj međunarodne istražne komisije doprinio je mirnom rješavanju ovog pitanja.

Vrijednost istrage u određenim institucionalnim okvirima je evidentna. Njegova se upotreba povećala u Ujedinjenim narodima općenito i u specijaliziranim agencijama. Istraga je također dio drugih procesa rješavanja sporova u kontekstu općeg utvrđivanja činjenica.¹¹ U mnogim sporovima, utvrđivanje relevantnih okolnosti jednostavno ne bi pomoglo nagodbi, dok bi njegova priroda kao umiješanost treće strane u neku situaciju obeshrabrilna neke države. Istrage zauzimaju značajno mjesto i u sistemu mirnog rješavanja sporova, zasnovanih na Povelji UN. Tako se u članu 33 Povelje, pored ostali sredstava, pominju i istražne komisije koje su ad hoc karaktera. Međutim, kada je riječ o primjeni ovog sredstva na bilateralnoj osnovi, ipak je karakteriše nedovoljna spremnost država da svoje sporove rješavaju na ovaj način.

---

¹⁰ Barić Punda, Vesna, "Istraga u međunarodnom pravu", Naše more, Vol. 41, No. 1-2, Dubrovnik, (1994), str. 54 - 55;

¹¹ Merrills, John G., "International Dispute Settlement", Cambridge University Press, New York, (2005), str 53;

2.5. Mirenje

Proces pomirenja uključuje istragu spora od strane treće strane i podnošenje izvještaja koji sadrži prijedloge za nagodbu. Kao takav uključuje elemente istrage i posredovanja, a zapravo je proces pomirenja proizašao iz sporazuma koji predviđaju stalne istražne komisije. Izvještaji o mirenju samo su prijedlozi i kao takvi ne predstavljaju obvezujuće odluke, te se zbog toga razlikuju od arbitražnih odluka. Razdoblje između svjetskih ratova bilo je procvat komisija za pomirenje i mnogi su ih sporazumi predviđali kao metodu za rješavanje sporova.

Procesi pomirenja izuzetno su fleksibilni i razjašnjavanjem činjenica i raspravom o prijedlozima mogu potaknuti pregovore između strana u sporu. Pravila koja se odnose na mirenje razrađena su u Općem aktu o mirnom rješavanju međunarodnih sporova iz 1928. godine koji je revidiran 1949. godine. Funkcija komisija definirana je tako da uključuje istrage i tehnike posredovanja. Takve komisije trebale bi biti sastavljene od pet osoba, po jednu bi imenovala svaka od strana u sporu, a ostale tri bi bile sporazumno imenovane među građanima trećih država. Postupak je trebao biti okončan u roku od šest mjeseci i nije se trebao održavati u javnosti.

Postupak pomirenja se odvija tako da izmiritelj istražuje činjenice spora i predlaže uslove nagodbe. Ipak, pomirenje se razlikuje od istrage po tome što je glavni cilj pomirenja rasvjetljavanje činjenica kako bi se stranama omogućilo da samostalno riješe svoj spor, budući da je glavni cilj pomirenja predložiti rješenje za spor i pridobiti prihvatanje strana u takvom rješenju. Također, mirenje se od posredovanja razlikuje po tome što je formalnije i manje fleksibilno od posredovanja, jer ako prijedlog posrednika nije prihvaten, on može iznijeti nove prijedloge, dok izmiritelj obično podnosi jedan izvještaj.¹²

U Priručniku UN-a za mirno rješavanje međunarodnih sporova istaknuto je da je mirenje procedura mirnog rješavanja sporova čiji je cilj osigurati da stranke bolje razumiju međusobna stajališta na osnovu objektivne istrage i ocjene svih aspekata spora, a s druge strane, osigurati strankama neformalni nepristrani mehanizam za pregovore i izvansudsku ocjenu međusobnih pravnih i drugih tvrdnji, uključujući omogućavanje definiranja uslova rješenja prihvatljivog za stranke.¹³ Primjer korištenja postupka mirenja možemo vidjeti u sporu Islanda i Norveške oko razgraničenja kontinentalnog šelfa između Islanda i ostrva

¹² Sucharitkul, Sompong, "Mediation and Conciliation as Alternative Means of Settling International Disputes", Golden Gate University School of Law, San Francisco, (2001), str. 11 - 12;

¹³ Šimac, Srđan, "Mirenje – alternativni način rješavanja sporova", Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 27., No. 1., Rijeka, (2006), str. 611 - 612;

JanMayen. U sporazumu o osnivanju Komisije za pomirenje naglašava se da je to pitanje bilo predmet neprekidnih pregovora i da izvještaj Komisije ne bi trebao biti obvezujući, što su oba elementa karakteristična za metodu pomirenja.

2.6. Arbitraža

Kao što smo vidjeli, postoji mnoštvo različitih sredstava i mehanizama uspostavljenih za rješavanje sporova u oblasti međunarodnog prava. Smatra se da postupak arbitraže predstavlja napredak ka razvijenom međunarodnom pravnom sistemu. Također se smatra da je međunarodna arbitraža najučinkovitiji i najpravedniji način rješavanja sporova, gdje diplomacija nije uspjela.

Sporazum o arbitraži prema članu 18 podrazumijevao je zakonsku obavezu prihvatanja uslova presude. Pored toga, osnovan je Stalni arbitražni sud koji zapravo nije sud, jer se ne sastoji od fiksнog sudačkog tijela. Sastoji se od panela osoba koji imenuju države u sporu (svaka imenuje najviše četiri), a sastoji se od pojedinaca poznate kompetencije u pitanjima međunarodnog prava, najviše moralne reputacije i raspoloženih da prihvate dužnosti arbitra. Kada države u sporu žele ići na arbitražu, imaju pravo da biraju članove suda iz vijeća što predstavlja osnovi mehanizam koji olakšava uspostavljanje arbitražnih sudova.

U arbitraži, sporove s pravno obavezuјim rješenjem rješavaju arbitri koje djeluju na sudski način, a ne nacionalni sud koji bi bio nadležan. Spor se podnosi nepristranoj trećoj osobi koju su odredile strane u sporu, a koje se unaprijed dogovore da će u skladu s presudom donijeti odluku nakon ročišta na kojem stranke imaju priliku da budu saslušane.¹⁴ Arbitraža je dobro uspostavljeno i široko korišteno sredstvo za okončanje sporova. To je jedna od nekoliko vrsta alternativnog rješavanja sporova, koja strankama u sporu pruža mogućnost izbora. Za razliku od parnice, arbitraža se odvija van suda, gdje dvije strane biraju nepristranu treću stranu, unaprijed se slože da će se pridržavati arbitražne odluke, a zatim učestvuju u ročištu na kojem obje strane mogu iznijeti svoje dokaze i svjedočenja.

Odluka arbitra je obično konačna, a presude se rijetko preispituju. Tradicionalno su rad i trgovina bila dva najveća područja arbitraže. Međutim, od sredine 1970-ih, ova metoda

---

¹⁴ Sezović, Zarije, "Međunarodno humanitarno pravo", Dobra knjiga, Sarajevo, (2016), str. 21;

je doživjela veliko širenje. Međunarodna poslovna pitanja također se često rješavaju pomoću arbitraže. Arbitraža je definirana u Haškoj konvenciji za mirno rješavanje sporova iz 1899. godine kao rješavanje razlika između država od strane arbitara po njihovom izboru i na osnovu poštovanja zakona, dok je ista definicija ponovljena u Haškoj konvenciji iz 1907. godine.¹⁵

Postupci arbitraže donekle su izrasli iz procesa diplomatskog rješavanja sporova. Arbitraža se smatra najučinkovitijim i najpravednijim načinom rješavanja sporova, jer kombinuje elemente i diplomatskog i sudskog postupka. Međutim, mnogo je fleksibilnija od sudskog rješavanja. Strankama u sporu daje se mogućnost izbora arbitra, određivanja sjedišta suda i određivanja postupaka provođenja kao i zakon koji će sud primijeniti. Štaviše, arbitražni postupak može se držati povjerljivim ukoliko to strane u sporu odluče.

---

¹⁵ Vučinić, Zoran, "Međunarodno ratno i humanitarno pravo", Službeni glasnik, Beograd, (2006), str. 34 - 35;

3. MIRNO RJEŠAVANJE SPOROVA SA POSEBNIM OSVRTOM NA TIJELA UJEDINJENIH NARODA I VIJEĆE SIGURNOSTI

3.1. Ujedinjeni narodi i njegova tijela

Ujedinjeni narodi su organizacija suverenih država koje su se dobrovoljno pridružile ovoj organizaciji radeći na svjetskom miru. Formalno su nastale 24. oktobra 1945. godine i tada su Ujedinjeni narodi imali 51 zemlju kao članicu. Trenutno su 193 zemlje članice Ujedinjenih naroda, a posljednja zemlja koja se pridružila bila je Južni Sudan u julu 2011. godine. Ujedinjeni narodi su u suštini forum, mjesto susreta za gotovo sve nacije svijeta, koji zemljama pruža mehanizam koji pomaže u pronalaženju rješenja za sporove ili probleme i djeluje po gotovo svim pitanjima koja se tiču čovječanstva.

Ujedinjeni narodi igraju centralnu ulogu u smanjenju međunarodnih tenzija, sprečavanju sukoba i zaustavljanju već započetih borbi. Postoji šest glavnih tijela Ujedinjenih naroda: Generalna skupština, Vijeće sigurnosti, Starateljsko vijeće, Ekonomsko i socijalno vijeće, Međunarodni sud pravde i Sekretarijat.¹⁶ Međunarodni sud pravde ima sjedište u Hagu, dok svi ostali organi imaju sjedište u glavnom sjedištu Ujedinjenih naroda u New Yorku.

Generalna skupština je glavno vijeće Ujedinjenih naroda koje se sastoje od svih država članica, od kojih svaka ima jedan glas, bez obzira na veličinu ili utjecaj. To je mjesto gdje se može raspravljati o bilo kojem pitanju koje proizlazi iz Povelje UN-a. Odluke o međunarodnom miru i sigurnosti, prijemu novih država članica i budžetu Ujedinjenih naroda odlučuju se dvotrećinskom većinom. O ostalim stvarima odlučuje se natpolovičnom većinom. Posljednjih godina uloženi su posebni napor da se odluke donose konsenzusom, umjesto formalnim glasanjem. Rezolucije Generalne skupštine samo su preporuke državama članicama, ali kako predstavljaju većinu svjetskog mišljenja, one imaju veliku moralnu težinu i često vode zemlje da se pridruže međunarodnim sporazumima koji se nazivaju ugovori, konvencije i protokoli.

---

¹⁶ Malone, David M., & Chesterman, Simon & Johnstone, Ian, “*The Law and Practice of the United Nations*”, Oxford University Press, New York, (2016), str. 233 - 234;

Vijeće sigurnosti ima glavnu odgovornost prema Povelji UN-a za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti. Za razliku od Generalne skupštine, Vijeće sigurnosti ne održava redovne sastanke te se može sazvati bilo kada, kad god je ugrožen međunarodni mir. Države članice su dužne provoditi njegove odluke koje su pravno obvezujuće. Kada se Vijeću iznese prijetnja miru, ono prvo traži od strana da se mirnim putem postigne sporazum između njih. Međutim, ako izbjigu borbe, Vijeće pokušava osigurati prekid vatre pregovorima, uspostavljanjem sankcija ili odobravanjem upotrebe sile, koju provode voljne države članice.

Vijeće također može odlučiti da uspostavi mirovne operacije za promicanje trajnog mira. Vijeće sigurnosti ima 15 članova, uključujući 5 stalnih članova: Kina, Francuska, Ruska Federacija, Velika Britanija i Sjedinjene Američke Države. Da bi donijeli rezoluciju u Vijeću sigurnosti, 9 od 15 članova Vijeća mora glasati sa "da", ali ako bilo koja od 5 stalnih članica glasa sa "ne" - što se često naziva vetom - rezolucija ne prolazi. Vijeće također daje preporuke Generalnoj skupštini o imenovanju novog generalnog sekretara i o prijemu novih članova u Ujedinjene narode. Mnoge države žele proširiti članstvo u Vijeću tako da se uključuje nove stalne i nestalne članice te o ovim prijedlozima trenutno raspravljaju države članice Ujedinjenih naroda.

Ekonomsko i socijalno vijeće (ECOSOC) je centralno tijelo za koordinaciju ekonomskog i socijalnog rada Ujedinjenih naroda i UN sistema. Vijeće ima 54 člana koji su izabrani na osnovu jednakе geografske zastupljenosti i imaju mandat od tri godine. Glasanje u Vijeću vrši se natpolovičnom većinom tako što svaki član ima jedan glas. Vijeće za starateljstvo dodijeljeno je prema Povelji UN-a da vrši nadzor nad upravom 11 teritorija povjerenja odnosno bivših kolonija ili zavisnih teritorija, koje su stavljene pod međunarodni sistem starateljstva. Sistem je stvoren na kraju Drugog svjetskog rata kako bi promovirao napredak stanovnika tih zavisnih teritorija i njihov progresivni razvoj prema samoupravi ili nezavisnosti.¹⁷

Međunarodni sud pravde (*International Court of Justice - ICJ*) glavno je pravosudno tijelo UN-a, smješteno u Hagu. Međunarodni sud pravde ili „Svjetski sud“ osnovan je 1945. godine, a preuzeo je svoje funkcije 1946. godine. Sud rješava pravne sporove samo između država, a ne između pojedinaca, u skladu sa međunarodnim pravom. Ako država ne želi sudjelovati u postupku, ne mora to učiniti, osim ako to ne zahtijevaju posebne odredbe

---

¹⁷ Rosenthal, Gert, “*The Economic and Social Council of the United Nations*”, Dialogue on Globalization, Vol. 15, New York, (2005), str. 8 - 9;.

ugovora. Jednom kada zemlja prihvati nadležnost Suda, mora se pridržavati odluke koju Međunarodni sud pravde doneše. Od 1946. godine Međunarodni sud pravde razmotrio je preko 150 slučajeva i donio brojne presude o međunarodnim sporovima koje su mu predstavile države, a koje uključuju ekomska prava, zaštitu okoliša, prava prolaza, neupotrebu sile, uplitanje u unutrašnja pitanja države, diplomatske odnose, uzimanje talaca te pravo na azil i državljanstvo.

Međunarodni sud pravde također je izdao savjetodavna mišljenja kao odgovor na zahtjeve niza organizacija Ujedinjenih naroda. Sve presude koje je Sud donio su konačne i bez žalbe. Međunarodnim sudom pravde predsjedava 15 sudija izabralih na 9 godina sa tim da dvoje sudija ne mogu biti iz iste zemlje. Izbori se održavaju svake tri godine za jednu trećinu mandata, a sudije u penziji mogu biti ponovo izabrane. Članovi Suda ne predstavljaju svoje vlade, već su nezavisne sudije. Za donošenje odluke potrebna je većina od devet sudija.

Sekretarijat čine međunarodno osoblje koje radi u sjedištu UN-a u New Yorku, kao i u uredima UN-a u Ženevi, Beču, Nairobi i drugim lokacijama. Sastoji se od odjela i ureda sa ukupno 16.000 zaposlenih iz većine država članica. Oni obavljaju svakodnevni rad, a njihove dužnosti su raznolike kao i problemi kojima se bave Ujedinjeni narodi. Njihovi poslovi se kreću od administriranja mirovnih operacija, posredovanja u međunarodnim sporovima, istraživanju socijalnih i ekonomskih trendova, postavljanju temelja za međunarodne sporazume pa sve do organizovanja međunarodnih konferencija. Na čelu Sekretarijata je generalni sekretar, kojeg imenuje Generalna skupština na preporuku Vijeća sigurnosti na petogodišnji mandat i odgovoran je za provođenje odluka koje donose različita tijela Ujedinjenih naroda.¹⁸

Kao glavni administrativni službenik Ujedinjenih naroda, generalni sekretar usmjerava rad osoblja poznatih kao „međunarodni državni službenici“. Za razliku od diplomata, koji predstavljaju određenu zemlju i njene interese, međunarodni državni službenici rade za svih 193 država članica i ne primaju naredbe od vlada, već od generalnog sekretara. Generalni sekretar može skrenuti pažnju Vijeća sigurnosti na svako pitanje koje, prema njegovom mišljenju, može ugroziti međunarodni mir i sigurnost. Svoje „dobre usluge“ može koristiti za sprečavanje sukoba ili promociju mirnog rješavanja sporova između država.

---

¹⁸ Lavalle, Roberto, “The ‘Inherent’ Powers of the UN Secretary-General in the Political Sphere: A Legal Analysis“, Netherlands International Law Review, Vol. 37, No.1, The Hague, (1990), str. 30;

3.2. Tijela Ujedinjenih naroda zadužena za mirno rješavanje sporova

Poglavlje VI Povelje UN-a posvećeno je mirnom rješavanju sporova. Uloga Vijeća sigurnosti prema ovom poglavlju svodi se na funkciju pružanja dobrih usluga te pomirenja između država koje su stranke u međunarodnom sporu. S druge strane, ako Vijeće sigurnosti ustanovi da negdje u svijetu postoji prijetnja miru, kršenje mira ili akt agresije, prema poglavlju VII Vijeće sigurnosti je ovlašteno da doneše obvezujuće odluke za sve članice Ujedinjenih naroda kako bi došlo do održavanja ili uspostavljanja međunarodnog mira i sigurnosti.¹⁹

Ukoliko smatra potrebnim, Vijeće sigurnosti može u tu svrhu da organizira i vojnu akciju. Nadležnost za rješavanje sporova na osnovu Povelje UN-a prvenstveno ima Vijeće sigurnosti, a zatim Generalna skupština, ali ponekad neke funkcije može da obavlja generalni sekretar Ujedinjenih naroda, po nalogu tih tijela ili na zahtjev samih strana u sporu. Na osnovu same Povelje, Ujedinjeni narodi nisu zainteresirani za sve sporove, već samo za one koji bi mogli ugroziti međunarodni mir i sigurnost.

Prema Povelji UN-a, države su dužne da prvenstveno pokušaju riješiti spor putem pregovora. Ako se ne postigne rješenje, spor koji prijeti međunarodnom miru i sigurnosti može se iznijeti pred Vijeće sigurnosti, odnosno to može uraditi:²⁰

- a) Bilo koja država članica UN-a, bila ona strana u sporu ili ne;
- b) Država koja nije članica UN-a, ali samo u sporu u kojem je stranka i ako je prethodno prihvatile obaveze iz Povelje o mirnom rješavanju sporova;
- c) Generalna skupština ili generalni sekretar koji mogu da upozore Vijeće sigurnosti na okolnosti koje mogu da ugroze međunarodni mir i sigurnost.

Generalna skupština ima supsidijarnu nadležnost prilikom rješavanja sporova mirnim putem. Sporove mogu podnijeti na razmatranje: država članica UN-a, država nečlanica ako je stranka u sporu te Vijeće sigurnosti. Da bi se izbjegao sukob nadležnosti između Vijeća sigurnosti i Generalne skupštine, Povelja UN-a nameće dva glavna ograničenja Generalnoj skupštini a to su:

---

¹⁹ Mikulaschek, Christoph, “The United Nations Security Council and the Responsibility to Protect: Policy, Process, and Practice“, Favorita Papers - Diplomatic Academy of Vienna, Vol. 1, Vienna, (2010), str. 25 - 26;

²⁰ Corell, Hans, “The Mandate of the United Nations Security Council in a Changing World“, International Law and Changing Perceptions of Security, Boston, (2014), 40 - 42;

- 1) Dok Vijeće sigurnosti, u pogledu spora ili situacije, obavlja funkcije koje su mu dodijeljene Poveljom, Generalna skupština ne može davati nikakve preporuke, osim ukoliko Vijeće to od nje ne zatraži.
- 2) Svako pitanje koje zahtijeva prinudno djelovanje prema poglavlju VII Povelje, Generalna skupština uputiće Vijeću sigurnosti "prije ili nakon rasprave".

Generalni sekretar Ujedinjenih naroda može, na vlastitu inicijativu, da pokrene akciju Vijeća sigurnosti ukoliko to ne učini nijedna država. Ipak ova jurisdikcija se rijetko koristi u praksi. U rješavanju sporova mirnim putem, generalni sekretar najčešće obavlja funkcije koje mu povjeri Vijeće sigurnosti ili Generalna skupština. On može, u njihovo ime ili po vlastitom nahođenju, da stupi u pregovore sa strankama u sporu, ovlasti osobu ili grupu nezavisnih stručnjaka ili predstavnika država. Također može provesti istragu i izvještavati o nalazima Vijeću sigurnosti ili Generalnoj skupštini.

Za mirno rješavanje sporova pod pokroviteljstvom regionalnih i drugih međunarodnih organizacija, Povelja predviđa da članice Ujedinjenih naroda zaključuju regionalne sporazume, ili da prilikom uspostavljanja takvih institucija moraju uložiti sve napore da postignu sporazumno rješenje lokalnih sporova kroz te regionalne sporazume ili institucije prije njihovog donošenja pred Vijeće sigurnosti.

3.3. Rješavanje sporova pod okriljem Ujedinjenih naroda

Danas se Ujedinjeni narodi suočavaju s izazovima s mnogim problemima kao što su sukobi širom svijeta, pitanja ljudskih prava, ekološki problemi i terorizam. Ujedinjeni narodi su organizacija osnovana za održavanje mira i sigurnosti širom svijeta. Međutim, organizacija se suočila s mnogim problemima oko rješavanja sukoba. Prvi član Povelje kaže da su Ujedinjenih naroda angažirani za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti na miran način, poštujući međunarodno pravo i načelo pravde.²¹ Međutim, ovaj je cilj bio osporavan neposredno nakon završetka Drugog svjetskog rata i početka hladnog rata pa sve do pada Sovjetskog Saveza devedesetih.

---

²¹ Malone, David M., & Chesterman, Simon & Johnstone, Ian, "The Law and Practice of the United Nations", Oxford University Press, New York, (2016), str 10 - 13;

Nakon Drugog svjetskog rata i holokausta, osnivači Ujedinjenih naroda usredotočili su se na preusmjeravanje međunarodnih poslova dalje od agresije i unilateralizma prema saradnji i multilateralizmu. Član 1. Povelje jezgrovito navodi glavni cilj organizacije odnosno „održavanje međunarodnog mira i sigurnosti“ kao i načine na koje se taj cilj može postići: kolektivno, mirno i preventivno.²² U zoru XXI vijeka, mirno rješavanje sporova smatra se ključnim, ne samo u interesu izbjegavanja smrtonosnog oružanog sukoba, već i radi suzbijanja ekstremizma i etno-nacionalizma, kao i zbog brojnih drugih razloga. Sve dok se države ne mogu pouzdati u mirno rješavanje svojih sporova, ne može se doći do istinskog preokreta svjetske konkurenčije u naoružanju; nema odgovarajućih sredstava za iskorjenjivanje siromaštva; nikakvo pravilno poštivanje ljudskih prava ili okoliša; niti dovoljno sredstava za zdravstvo, obrazovanje, umjetnost i humanističke nauke.

S ciljem zamjene agresije saradnjom u međunarodnim odnosima, Ujedinjeni narodi zalažu se za normu i praksu mirnog rješavanja sporova. Član 2. Povelje iznosi principe prema kojima su Ujedinjeni narodi i njegove članice dužne slijediti ciljeve člana 1. Član 2. stav 3. kaže da će „sve članice svoje međunarodne sporove rješavati mirnim sredstvima na takav način da međunarodni mir i sigurnost i pravda nisu ugroženi“.

Članom 33. stavkom 1. katalogiziraju se različite metode koje države koriste za mirno rješavanje sporova. Stranke u bilo kojem sporu, čiji će nastavak vjerovatno ugroziti održavanje međunarodnog mira i sigurnosti, prije svega će tražiti rješenje pregovorima, istragom, posredovanjem, mirenjem, arbitražom, sudskom nagodbom, pribjegavanjem regionalnim agencijama ili koristeći druga mirna sredstva po vlastitom izboru. Iako se obično tumači kao razrada člana 2. stavka 3., član 33. stav 1. govori šire o „bilo kojem sporu“, ne navodeći nikakve odredbe o njegovom međunarodnom opsegu. Dalje, navodi da i unutarnji sporovi mogu ugroziti međunarodni mir i sigurnost. Jedno od objašnjenja ove razlike jest da je član 33 bio namijenjen rješavanju sporova u početnoj fazi, prije Ujedinjenih naroda. Član 33. također pojašnjava da, iako je obaveza svih država sistemski i redovito rješavati sve sporove mirnim putem, tijela Ujedinjenih naroda dužna su djelovati samo kada je međunarodni mir i sigurnost u opasnosti.²³

Odgovornost za traženje sredstava za mirno rješavanje sporova proteže se ne samo na države izravno uključene u sukob već i na države treće strane koje imaju pravo podnijeti bilo

---

²² Stewart, David P., “*The United Nations and Human Rights. A Critical Appraisal*”, American Journal of International Law, Vol. 88, No. 2, New York, (1994), str. 387 - 388;

²³ Račić, Obrad, “*Ujedinjene Nacije između moći i prava*”, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 61 No. 3, Zagreb, (2011), str. 1081 - 1082;

koje pitanje Vijeću sigurnosti ili Generalnoj skupštini. Isto tako, odnosi se na sve entitete koji uživaju zaštitu zabrane uporabe sile, kao što su nacionalnooslobodilački pokreti i de facto režimi. Njihova odgovornost nastavlja se i nakon početka oružanih neprijateljstava. Ipak, države nisu dužne iscrpiti diplomatske mogućnosti prije nego što se obrate Međunarodnom sudu pravde (ICJ) za pravni lijek. Također, njihova odgovornost nastavlja se i nakon što stvar predaju tijelu Ujedinjenih naroda ili ga tijelo Ujedinjenih naroda preuzme.

Ujedinjeni narodi obično djeluju kao treća strana u sukobu i koriste pregovore, istrage, posredovanje, mirenje, arbitražu ili sudsku nagodbu. Međutim, kao što je već spomenuto u takvim slučajevima, pristanak sukobljenih strana daje se prije nego što se Ujedinjenih narodi mogu angažirati kao treća strana. Pored toga, ovdje UN-u nije određen zahtjev da intervenira kao treća osoba za rješavanje bilo kojeg sukoba.

3.4. Uloga Vijeća sigurnosti prilikom mirnog rješavanja sporova

Kad su formirani Ujedinjeni narodi, osnovano je i Vijeće sigurnosti, prvenstveno odgovorno za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti i dodijeljene su mu gotovo neograničene ovlasti za osiguravanje kolektivne sigurnosti. U izvršavanju svojih dužnosti, Vijeće sigurnosti trebalo bi da djeluje u skladu sa svrhom i principima Ujedinjenih naroda i sa posebnim ovlaštenjima koja su mu dodijeljena u poglavljima VI, VII, VIII i XII Povelje.

U skladu sa svojom primarnom odgovornošću, Vijeće sigurnosti može, članom 34. istražiti bilo koji spor ili bilo koju situaciju koja bi mogla dovesti do međunarodnih sporova, kako bi se utvrdilo da li će nastavak spora ili situacije ugroziti održavanje međunarodnog mira i sigurnosti.²⁴ Pored ove ovlasti istrage, Vijeće sigurnosti može, kada smatra potrebnim, pozvati strane da riješe svoj spor sredstvima razrađenim u članu 33. Vijeće može intervenirati, ukoliko to želi, u bilo kojoj fazi spora ili situacije, čiji bi nastavak vjerovatno ugrozio međunarodni mir i sigurnost, a prema članu 36 (1) preporučuju odgovarajuće postupke ili metode prilagođavanja.

Prilikom donošenja takvih preporuka, koje nisu obavezujuće, mora se uzeti u obzir općenito načelo da stranke trebaju pravne sporove uputiti na Međunarodni sud pravde. Tamo gdje stranke u sporu ne mogu to riješiti raznim metodama spomenutim u članu 33, trebali bi

---

²⁴ Luck, Edward C., “*UN Security Council: practice and promise*”, Routledge, New York, (2006), str. 25;

ga uputiti Vijeću sigurnosti prema članu 37. Vijeće, gdje je uvjerenio da će nastavak spora vjerovatno ugroziti međunarodni mir i sigurnost, može preporučiti ne samo postupke i metode prilagođavanja, već i same uslove nagodbe, ako to smatra prikladnim.

Jednom kada Vijeće utvrdi postojanje prijetnje miru, kršenje mira ili akta agresije, može donijeti odluke koje obvezuju države članice UN-a, prema poglavlju VII, ali do tog trenutka može na osnovu Poglavlja VI davati samo preporuke. Prema članu 35 (1), svaka država članica UN-a može pred Vijećem iznijeti spor ili situaciju koja bi mogla dovesti do međunarodnih sporova, dok država koja nije članica može da ukaže Vijeću svaki spor prema članu 35 (2) pod uslovom da je stranka u dotičnom sporu i unaprijed prihvata, u svrhe spora, obaveze mirnog rješavanja predviđene Poveljom.

Članom 24. članice Ujedinjenih naroda prenijele su Vijeću sigurnosti primarnu odgovornost za održavanje međunarodnog mira i sigurnosti, a članom 25. pristale su prihvati i izvršavati odluke Vijeća sigurnosti. Iako su akcije koje je Vijeće sigurnosti usvojilo u skladu s poglavljem VI Povelje, a koje se bave mirnim rješavanjem sporova, isključivo preporuke, pitanja koja se tiču prijetnji ili kršenja mira ili akata agresije, iz poglavlja VII, omogućuju i donošenje odluka od strane Vijeća.

Ovo je važna razlika i naglašava prioritet koji se unutar sistema daje očuvanju mira i stepenu ovlasti dodijeljenom Vijeću sigurnosti da to postigne. Sistem je dovršen članom 103. koji izjavljuje da obveze iz Povelje prevladavaju nad obvezama sadržanim u drugim međunarodnim ugovorima. Vijeće sigurnosti može slijediti tri pravca djelovanja.²⁵ Prvo, može pozvati strane u sporu da svoj spor riješe bilo kojom metodom mirnog rješavanja sporova navedenom u članu 33 stav 1. Drugo, strankama može preporučiti odgovarajuće postupke ili metode mirnog rješavanja na osnovu člana 36. stav 1. Treće, može preporučiti uslove rješavanja spora, ako to smatra odgovarajućim po članu 37 stav 2.

Jednom kada Vijeće sigurnosti riješi da određeni spor ili situacija uključuje prijetnju miru ili akt agresije, otvoren je put za poduzimanje daljnjih mjera. Međutim, takvim dalnjim mjerama mogu prethoditi privremene mjere poduzete kako bi se spriječilo pogoršanje situacije. Ova radnja, predviđena članom 40. ovog poglavlja, ne dovodi u pitanje prava ili zahtjeve stranaka i zamišljena je kao privremena mjera za stabilizaciju krizne situacije.

---

²⁵ Dorr, Noel, "The Security Council of the United Nations", Irish Studies in International Affairs, Vol. 2, No. 2, Dublin, (1986), str. 13;

3.4. Uloga Generalne skupštine prilikom mirnog rješavanja sporova

Iako primarna odgovornost u pogledu održavanja međunarodnog mira i sigurnosti leži na Vijeću sigurnosti, Generalna skupština može raspravljati o bilo kojem pitanju iz djelokruga Povelje, uključujući održavanje međunarodnog mira i sigurnosti, i može dati preporuke članicama Ujedinjenih naroda ili Vijeću sigurnosti, ako se Vijeće ne bavi istim pitanjem. Prema člancima 11., 12. i 14. Generalna skupština može raspravljati i dati preporuke za postupke ili metode prilagodbe ili za uslove rješavanja spora, s obzirom na bilo kakvu spornu situaciju koja je pred nju stavljen.²⁶ Spor ili situacije uzmeđu država mogu pred Generalnu skupštinu iznijeti Vijeće sigurnosti, bilo koja članica Ujedinjenih naroda ili bilo koja država stranka u sporu na osnovu člana 35.

Pod sličnim uslovima, Skupština može prema članu 14. preporučiti mjere za mirno rješenje spora bilo koje situacije bez obzira na porijeklo, za koju smatra da bi mogla narušiti opću dobrobit ili prijateljske odnose među narodima. U slučaju gradnje zida u Palestini, Međunarodni sud naglasio je da prema članu 24. Vijeće sigurnosti ima primarnu, a ne nužno i isključivu nadležnost u pogledu održavanja međunarodnog mira i sigurnosti, dok ograničenje iz članka 12. stavlja na ovlasti Skupština za davanje preporuka za mirno rješavanje sukoba. Situacija je protumačena evolutivnom praksom koja je omogućila i Skupštini i Vijeću da paralelno rade sa istom materijom u vezi s održavanjem međunarodnog mira i sigurnosti, s tim da je prva često zauzimala širi stav.²⁷

Pozivajući se na član 11. stav 2 Povelje, Generalna skupština mogla bi utvrditi "prijetnju miru", "kršenje mira" ili "akt agresije" i dati preporuke za obnavljanje međunarodnog mira. Međutim, obavezna odluka o prijetnjama međunarodnom miru i sigurnosti počiva na Vijeću sigurnosti. Nadalje, dok je Vijeće sigurnosti u postupku izvršavanja u vezi sa bilo kojim sporom ili situacijom, Generalna skupština mu neće davati nikakve preporuke.

U praksi su rezolucije i deklaracije Generalne skupštine (koje nisu obavezujuće) pokrivale vrlo široko polje, od kolonijalnih sporova do kršenja ljudskih prava i potrebe za pravdom u međunarodnim ekonomskim poslovima. Uloga Generalne skupštine povećala se nakon 1945. godine zbog dva faktora: prvo, postojanje veta u Vijeću sigurnosti učinilo je taj organ nemoćnim u mnogim važnim sporovima, budući da su se stalne članice (SAD, UK,

²⁶ Peterson, M. J., "The UN General Assembly", Routledge, New York, (2006), str. 110 – 112;

²⁷ Watson, Geoffrey R. "The "Wall" Decisions in Legal and Political Context", The American Journal of International Law, Vol. 99, No. 1, New York, (2005), str. 12 - 13;

Rusija, Francuska i Kina) rijetko slagale s obzirom na bilo koji određeni sukob i drugo, ogromno povećanje članstva u Ujedinjenih narodima imalo je za posljedicu radikalizaciju Skupštine i njenog vijećanja. U novije vrijeme povećana uloga Vijeća sigurnosti zasjenila je ulogu Generalne skupštine.

3.5. Generalni sekretar Ujedinjenih naroda i mirno rješavanje sporova

Osim dva glavna organa Ujedinjenih naroda, u Povelji je predviđena politička funkcija generalnog sekretara. Generalni sekretar ima pravo skrenuti pažnju Vijeću sigurnosti na bilo koje pitanje koje po njegovom mišljenju može ugroziti održavanje međunarodnog mira i sigurnosti. Ovo ovlaštenje sadrži tri elementa: prava, odgovornosti i diskrecije. Iz razmatranja člana 6. Pakta Lige i članova 97. do 101. Povelje UN-a, proizlazi da su autori Povelje UN-a dali glavnom sekretaru veću političku ulogu.

Generalni sekretar ima znatnu diskreciju i mnogo toga zavisi od stavova osobe koja popunjava to mjesto u bilo kom trenutku, kao i od opće političke situacije.²⁸ U izvršavanju takve uloge, generalni sekretar nastoji djelovati neovisno od Vijeća sigurnosti i Generalne skupštine, ukoliko nije ograničen obavezujućim rezolucijama, na primjer u situaciji u Kuvajtu 1990. godine.

Prepostavka dobrih usluga i posredovanja može nastati bilo zbog neovisnog djelovanja generalnog sekretara u okviru vršenja njegovih inherentnih ovlasti ili kao posljedica zahtjeva Vijeća sigurnosti ili Generalne skupštine. U nekim slučajevima generalni sekretar postupa na poziv samih stranaka, a u drugim slučajevima generalni sekretar djeluje u skladu sa relevantnom regionalnom organizacijom. U mnogim slučajevima generalni sekretar imenuje specijalnog predstavnika koji će mu pomoći u traženju rješenja za određeni problem.

Razvoj dobrih usluga i aktivnosti posredovanja nastali su prvo kao posljedica ozbiljnih ograničenja koja je hladni rat nametnuo operacijama Ujedinjenih naroda. Prestanak hladnog rata doveo je do znatno povećane aktivnosti Ujedinjenih naroda, a kao posljedica rada generalnog sekretara ove aktivnosti su se proširile nastojeći ostvariti širok spektar

---

²⁸ Chesterman, Simon, "Secretary or General - The UN Secretary-General in World Politics", Cambridge University Press, New York, (2007), str. 67 - 68;

inicijativa koje je ta organizacija poduzela. Iako su ovlasti generalnog sekretara proširene Poveljom, one su općenite i nisu detaljne.²⁹

Međutim, uloga generalnog sekretara za nezavisne inicijative je dvosmislena, te on može ostvariti svoje dobre usluge putem pomirenja i posredovanja. Generalni sekretar može pokrenuti i voditi operaciju utvrđivanja činjenica, ali prvo mora dobiti saglasnost dotičnih država da se uključi u utvrđivanje činjenica. Zbog potrebe saglasnosti stranaka, njegova inicijativa može potpasti pod Poglavlje VI. Potencijal uloge generalnog sekretara može se efikasno iskoristiti samo na osnovu interakcije s drugim glavnim tijelima Ujedinjenih naroda, posebno Vijećem sigurnosti i Generalnom skupštinom, i pod uslovom pune podrške država.

3.6. Međunarodni sud pravde i mirno rješavanje sporova

Međunarodni sud pravde je u mogućnosti da igra značajnu ulogu u mirnom rješavanju sporova, bez obzira na ograničenja pristanka. Međutim, ova uloga je ponekad posredna, ali svejedno važna. Svojim postojanjem i dostupnošću Međunarodni sud pravde pomaže u podsticanju rješavanja sporova mirnim putem. U nekim slučajevima, sama činjenica da država predlaže podnošenje spora Međunarodnom судu pravde može navesti drugu stranu na pregovore o nagodbi.

Međunarodna pravda često se identificira i kao mehanizam sudske nagodbe, koji predstavlja važan korak u institucionalizaciji odnosa među državama u mirnom rješavanju sporova, koju zastupa stalni međunarodni sud. Opća pravna osnova za ulogu Međunarodnog suda pravde u pogledu održavanja mira utvrđena je u članu 33. Povelje UN-a koji zahtijeva od strana da prevaziđu sukobe čiji bi nastavak vjerovatno ugrozio održavanje međunarodnog mira i sigurnosti pomoći raznih metoda kao što su pregovori, istrage, posredovanje, mirenje, arbitraža, sudskim rješenjima, pribjegavanjem regionalnim agencijama ili drugim mirnim sredstvima po vlastitom izboru.³⁰

---

²⁹ Franck, M. Thomas, “*The Secretary-General's Role in Conflict Resolution: Past, Present and Pure Conjecture*”, European Journal of International Law, Vol. 6, No. 3, Florence, (1995), str. 361;

³⁰ Bekker, Pieter H. F., “*The Role of the International Court of Justice as the Principal Judicial Organ of the United Nations*”, American Journal of International Law, Vol. 99, No.2, New York, (2005), str. 518 - 519;

Međunarodni sud pravde takođe pruža priliku za rješavanje sporova za koje obje strane smatraju da su toliko snažne da bi, uzimajući u obzir domaće mišljenje, oklijevale usvojiti rješenje pregovorima ili kompromisom. Tako primjerice, u slučaju zaljeva Maine, zahtjevi SAD i Kanada bile su nepomirljivi, ali ipak se tražilo rješenje koje bi zadovoljilo obje strane i time riješilo spor. Međunarodni sud pravde je pružio ovo rješenje i uspješno je riješio spor.

Što se tiče institucionalnog i statutarnog mehanizma, Međunarodni sud pravde je u velikoj mjeri ovlašten osigurati mirno rješavanje međunarodnih sporova. Povelja Ujedinjenih naroda služi kao pozadina za Sud da uspostavi svoju nadležnost za vođenje sporova koji ugrožavaju međunarodni mir i sigurnost. Član 1. postavlja održavanje međunarodnog mira i sigurnosti kao osnovnu svrhu Ujedinjenih naroda, dok član 2. propisuje da sve članice svoje međunarodne sporove rješavaju mirnim sredstvima na takav način da međunarodni mir i sigurnost i pravda nisu ugroženi. Međunarodni sud pravde kao glavno sudske tijelo Ujedinjenih naroda, po članu 92. Povelje, ima i nadležnost i odgovornost za poticanje međunarodnog mira i sigurnosti putem mirnog rješavanja međunarodnih sporova kakvim ga posjeduje sa strukturnim sredstvima za akciju.

Iako Povelja UN-a ne nameće nikakvu preferenciju ili hijerarhijski poredak između različitih sredstava međunarodnog rješavanja sporova, ona pruža jasnu vezu između sudskega rješavanja i zaštite važnog interesa zajednice ugrađenog u Povelju UN-a, odnosno održavanja ili obnavljanja mira. Međunarodni sud pravde daje savjetodavna mišljenja u kojima izražava svoje mišljenje o pravnoj stvari u vezi sa primjenom Povelje UN-a i njenim funkcionisanjem. Savjetodavno mišljenje nije obvezujuće, već predstavlja preporuku.

Specifična pravna osnova za poticanje mira izričito je ili implicitno sadržana u statutima kojima je uspostavljen Međunarodni sud pravde. Budući da je njegov Statut priložen Povelji UN-a, a Međunarodni sud pravde je jedno od glavnih tijela Ujedinjenih naroda i njegovo glavno pravosudno tijelo, održavanje međunarodnog mira i sigurnosti sastavni je dio razmatranja oko uspostavljanja i djelovanja ovog suda.³¹ Ujedinjeni narodi su sa svoje strane naglasili obavezu država da svoje sporove rješavaju mirnim sredstvima, uključujući, prema potrebi, upotrebu Međunarodnog suda pravde. Kroz svoju sudsку praksu Međunarodni sud pravde je razjasnio niz općih principa koji su suštinski važni za mir,

---

³¹ Llamzon, Aloysius P., "Jurisdiction and Compliance in Recent Decisions of the International Court of Justice", *European Journal of International Law*, Volume 18, Issue 5, Florence, (2007), str. 821 - 822;

uključujući zabranu prijetnje ili upotrebu sile, samoodređenje naroda, zabranu rasne diskriminacije i zabranu genocida.

3.7. Prepreke pri mirnom rješavanju sporova

Nesumnjivo su ovlasti Ujedinjenih naroda, što se tiče država članica, pa čak i prema državama nečlanicama za održavanje mira u svijetu, znatne i velike barem u teoriji kako se predstavljaju u Povelji. Međutim, u praksi panorama koja se nudi oku posmatrača se prilično razlikuje i postoji toliko prepreka za rješavanje sporova da treba postaviti pitanje koji su to faktori koji otežavaju mirno rješavanje sporova. Konkretno, u svijetu u kojem se sukobi i sporovi neprestano javljaju između država, zašto se postupci koji se pozivaju na pomoć trećih strana, poput dobrih usluga, posredovanja, arbitraže i sudskog poravnjanja, relativno malo koriste.³²

Postoje neke glavne crte koje dijele svijet što dovodi do širokih oblasti sporova koji se vjerojatno neće uspjeti riješiti nekim proceduralnim aranžmanima. Primjeri su ideološka rasprava između zapadnih i komunističkih država i ekonomski razlike između zemalja u razvoju i razvijenih zemalja. Samo će postepeni razvoj svjetskog društva najvjerovaljnije dovesti do slabljenja i nestajanja ovih tačaka napetosti. Postoje i drugi manje zastupljeni sporovi u kojima nisu ni pokušani postupci koji uključuju treće strane.

Države imaju jednako različite razloge svog neuspjeha u rješavanju sporova kao i bilo koji drugi ljudski spor. Ali u zajednici država postoje dva specifična faktora koje vrijedi izdvojiti i zbog toga što su karakteristični za države i zato što su posebno relevantni za bilo kakvu raspravu o postupcima za mirno rješavanje sporova. Prvi faktor je doktrina državnog suvereniteta koja se drži u ekstremnom obliku. Država je oduvijek željela imati svoj put i iznutra i izvana. Koncept suvereniteta, prvobitno razvijen da objasni i opravda neograničenu unutrašnju slobodu djelovanja, proširen je kako bi opravdao neograničenu vanjsku slobodu djelovanja sa nesretnim rezultatima za život međunarodne zajednice.³³ Doktrine koje uzdižu slobodu spoljnog djelovanja države najveća su prednost onim državama koje tu slobodu djelovanja žele da izvrše na štetu svojih susjeda.

---

³² Shaw, Malcolm N., “*International Law*”, Cambridge University Press, New York, (2008), str. 1025;

³³ Besson, Samantha, “*Sovereignty, International Law and Democracy*”, European Journal of International Law, Vol. 22, No. 2, Florence, (2011), str. 377;

Ali nikada nije utvrđeno da je moguće pomiriti krajnju doktrinu državnog suvereniteta sa postojanjem međunarodnog prava. Poricanje superiornog pravnog sistema ne može a da ne dovede do anarhije, a time i do sukoba. Tako primjerice sovjetski teoretičari, čiji spisi i dijalektika potječe iz prošlog vijeka, isprva su odbacivali međunarodno pravo kao potpuno obavezujući pravni sistem, iako sada priznaju obavezujuću snagu međunarodnog prava, ali se i dalje pridržavaju relativno ekstremnog stava o državnom suverenitetu.

Države su oprezne u odbrani njihove nezavisnosti i to s pravom. Ali to može biti samo očuvanje suvereniteta i nikakvo umanjenje da se dobrovoljno prihvati i odgovarajući mirni postupak za rješavanje sporova. Dalje, svaka država koja međunarodno pravo cijeni kao preduslov mira i ulogu nezavisne države vidi kao zajednicu, mora jačanje međunarodnog prava i međunarodnih postupaka smatrati najboljim i najvišim očuvanjem svog suvereniteta.

Drugi faktor koji opstruira mirno rješavanje sporova, a koji je vrijedan spomena u ovom trenutku, je utjecaj na spoljne politike unutrašnjih političkih snaga. Politički lideri rijetko dobivaju političku podršku izdašnom ili međunarodno usmjerrenom vanjskom politikom. To je podjednako tačno u parlamentarnom režimu sa otvorenom debatom između vladajućih stranki i opozicije i u borbi za vlast unutar sukoba jednopartijskog ili autoritarnog režima.

Slično tome, politički lideri često guše unutrašnju kritiku i dobivaju internu podršku stimulišući međunarodne tenzije, čak i umjetno ako je potrebno, i promovišući ratoborne stavove. Ovaj će faktor vjerovatno djelovati sve dok ljudi ne shvate da međunarodne borbe dugoročno ne donose korist nikome. Ovakav učinak mogao bi se donekle ublažiti ako bismo bili sigurni da bi se ovi unutrašnji manevri mogli manje zasnivati na lažnim činjenicama. Šire usvajanje međunarodnih postupaka, poput istražnih komisija, moglo bi pomoći da se oteža manipulacija činjenicama iz neprimjerenih razloga.

4. PRIMJERI MIRNOG RJEŠAVANJA SPOROVA POSREDSTVOM VIJEĆA SIGURNOSTI U PRAKSI

4.1. Kašmirsko pitanje pred Vijećem sigurnosti

Podjela indijskog potkontinenta po vjerskim linijama dovela je do formiranja Indije i Pakistana 1947. godine. Međutim, i dalje je ostao problem preko 650 provincija, kojima su upravljali prinčevi. U teoriji su ove kneževske države imale mogućnost odlučivanja kojoj će se državi pridružiti ili će pak ostati nezavisne. Zbog svog smještaja, Kašmir je mogao odabrat da li će se pridruži Indiji ili Pakistanu. Mahadarža Hari Singh, vladar Kašmira, bio je hinduista, dok je veći dio stanovništva bio muslimanske vjeroispovijesti. Budući da nije mogao odlučiti kojoj će se zemlji pridružiti, Hari Singh odlučio je ostati neutralan. Kako je moguće spajanje muslimanske dominantne države s Indijom bilo neprihvatljivo za muslimane u Pakistanu, pakistsko političko rukovodstvo odlučilo je da silom promijeni tu potencijalnu odluku. Međutim, zbog nedostatka odgovarajuće vojne moći, Pakistan se odlučio upotrijebiti plemena iz sjeverozapadne pogranične provincije. Nedugo nakon toga, Hari Singh potpisao je Instrument o pristupanju, ustupivši Kašmir Indiji 26. oktobra 1947. godine i apelirao na indijsku vladu za vojnu pomoć.

Prvog januara 1948. godine vlada Indije pokrenula je akciju postavljanja kašmirskog pitanja pred Vijeće sigurnosti. U noti dostavljenoj Ujedinjenim narodima pozvala se na član 35. Povelje, koja ovlašćuje bilo koju članicu da Vijeću sigurnosti skrene pažnju na situaciju čiji bi nastavak vjerovatno ugrozio održavanje mira i sigurnosti.³⁴ Indija je tvrdila da je situacija koja je nastala između Indije i Pakistana rezultat prelazak državlјana Pakistana i plemena sa teritorije sjeverozapadnih granica na teritoriju Indije, koji su djelovali iz Pakistana, te započeli vojne operacije protiv države Džamu i Kašmir, koje su Indiji pristupile 27. oktobra 1947. godine i kao takvi bili dio Indije.

---

³⁴ Hilali, A. Z., "Kashmir dispute and UN mediation efforts: An historical perspective", Small Wars & Insurgencies, Vol. 8, No. 2, London, (1997), str. 67;

Indija je Vijeću sigurnosti u noti rekla sljedeće:³⁵

- Pakistan je dozvolio "osvajačima" tranzit preko njegove teritorije;
- Pakistan je dozvolio "osvajačima" da koriste njegovu teritoriju kao bazu operacija;
- "Osvajači" su uključivali državljane Pakistana;
- Veći dio svoje vojne opreme, transporta i zaliha, uključujući benzin, crpili su iz Pakistana;
- Pakistanski oficiri su ih obučavali, usmjeravali i na drugi način im aktivno pomagali.

Vlada Indije zatražila je od Vijeća sigurnosti da zatraži od vlade Pakistana da spriječi vladino osoblje, vojno i civilno, da učestvuje ili pomaže u invaziji na provinciju Džamu i Kašmir i da pozove i druge pakistanske državljane da odustanu od bilo kakvog učešća u borbama u provincijama Džamu i Kašmir. Nada Indije da će dobiti brzu osudu Pakistana od strane Vijeća sigurnosti bila je previše optimistična.

Vlada Pakistana je s druge strane u opsežnoj komunikaciji upućenoj Vijeću sigurnosti 15. januara 1948. godine odlučno odbacila optužbe indijske vlade i negirala tvrdnju da pruža pomoć osvajačima. Pakistan je priznao da je određeni broj neovisnih plemena i osoba iz Pakistana u svojstvu dobrovoljaca pomagao narodu Kašmira u njihovoј borbi za slobodu. Pakistan je otišao korak dalje skrenuvši pažnju Vijeću sigurnosti, također prema članu 35. Povelje, na svoje optužbe protiv Indije, a najvažnije su.³⁶

- Indija je uporno pokušavala poništiti način podjele indijskog potkontinenta,
- Kampanja genocida provodila se protiv muslimana u istočnom Punjabu i kneževskim državama Punjab.
- Indijske snage su prisilno i nezakonito okupirale Junagadh i niz drugih provincija,
- Pripajanje provincije Kašmir postignuto je "prevarom i nasiljem".

Pakistan je zatražio od Vijeća da zatraži od Indije da odustane od akata agresije na Pakistan i da sproveđe sve sporazume vezane za podjelu, da imenuje komisiju koja će

---

³⁵ Brecher, Michael, "Kashmir: A Case Study in United Nations Mediation", Pacific Affairs, Vol. 26, No. 3, Vancouver, (1953), str. 198 - 199;

³⁶ Subbiah, Sumathi, "Security Council Mediation and the Kashmir Dispute: Reflections and Possibilities for Renewal", Boston College International and Comparative Law Review, Vol. 27, No. 1, Boston, (2004), str. 177 - 178;

istražiti sve pakistanske optužbe protiv Indije, dogovori zaustavljanje borbi i provede povlačenje stranih lica iz Indije ili Pakistana te da održi nepristrani plebiscit kako bi se odredilo pitanje pristupanja.

Pakistan je poslao svog novoimenovanog ministra vanjskih poslova Zafrullah Khan-a na Lake Success kako bi predstavio slučaj Pakistana, a Indija je poslala delegaciju koju je predvodio Gopalswami Ayyangar, ministar kabineta u vladu Indije, a koji je prije deset godina bio zaposlen kod maharadže iz Kašmira kao premijer provincije.

Budući da je cijelovito i poštено saslušanje obje strane bilo ključno za bilo kakvu akciju koju bi Ujedinjeni narodi poduzeli, objema je stranama bilo dopušteno predstaviti ovo pitanje Vijeću sigurnosti.³⁷ Vijeću su ubrzo postali jasni različiti pogledi dviju država, ne samo na uzrok i prirodu spora, već i na načine njegovog rješavanja. Indiji je izvor svih problema bio plemenska invazija i sudjelovanje Pakistana u njoj. Stoga je Indija ovaj slučaj Vijeću sigurnosti ograničila na ova dva problema. Pakistanu se izvor svih neprijateljstava nalazio u zategnutim indo-pakistanskim odnosima, pa se njegovo predstavljanje slučaja ogledalo u iscrpnom prikazu svih problema koji su razdvajali Indiju i Pakistan.

S izvlačenjem spora iz konteksta čisto bilateralnog sukoba, rasprava i pregovaranje postali su sredstvo kojim se mogu objasniti različiti stavovi vlada kao i utjecaji javnog mišljenja i postići sporazum gdje je dogovor moguć. Ono što je zajedničko svim slučajevima je da su stranke tvrdoglage, rasprave dosadne, a pregovori dugotrajni. Ipak, upravo tim pragmatičnim pristupom Ujedinjeni narodi aktivno pokušavaju potražiti osnovu zajedničkog sporazuma, istražujući sa sporovima prirodu njihovih razlika, ukazivanje na to gdje nisu daleko i davanje pozitivnih prijedloga za nagodbu.

Djelujući u duhu poglavlja VI Povelje, Ujedinjeni narodi su ušli u produžene pregovore nastojeći pronaći bilo koji pristup koji bi bio najučinkovitiji u odvraćanju Indije i Pakistana od zaoštravanja situacije u Kašmiru i ohrabrvanju ih da ublaže svoje razlike kako bi mogle postići sporazum na zajedničkoj osnovi. U tu svrhu Vijeće sigurnosti može objema stranama preporučiti postupke prilagodbe i uslove nagodbe koje smatra prikladnim. Preuzimajući ulogu posrednika u skladu s poglavljem VI, Vijeće može samo preporučivati korake sporovima u nastojanju da pronađu mirnu nagodbu za razliku od poduzimanja radnji

---

³⁷ Noorani, Gafoor A., "The Kashmir Dispute: 1947-2012", Oxford University Press, New York, (2014), str. 320 - 321;

izvršenja radi kršenja mira ili djela agresije kako je predviđeno poglavljem VII Povelje.³⁸ Stoga uloga Ujedinjenih naroda kao mirovnjaka ovisi o dobivanju pristanka i punoj saradnji obje strane u sporu.

Podaci Vijeća sigurnosti po ovom pitanju pokazuju da se Vijeće ograničilo na pružanje dobrih usluga, meditaciju i savjetovanje u skladu s odredbama Povelje o mirnom rješenju i da Vijeće ni u jednoj fazi nije nastojalo da se izravno umiješa u rješavanje pitanja između ove dvije strane. Vijeće je samo razradilo metode i planove i preporučilo ih strankama da ih koriste u rješavanju njihovog spora. Jasno je da je Vijeće sigurnosti, isključujući vojnu odluku, željelo da Indija i Pakistan dođu do vlastitog rješenja mirnim putem, jer Vijeće sigurnosti ne mora donijeti presudu ni o jednom činjeničnom pitanju u ovom sporu osim onog oko kojeg su obje strane dogovorile i kada su donijele sporazum.

4.2. Falklandski sukob pred Vijećem sigurnosti

Falklandski rat ili Falklandski sukob je relativno kratka epizoda u dugogodišnjem sporu između Argentine i Velike Britanije oko suvereniteta nad Falklandskim otocima (Malvinas), arhipelagu u Južnom Atlantskom oceanu, i njihovoj nezavisnosti koju čine grupa otoka Južna Georgija, Južni Sandwich, Južni Orkney i Južni Šetlandske otoci. Argentina je dugo polagala prava na otoke na osnovu sukcesije španskog naslova te naknadnom okupacijom španskih, odnosno argentinskih vlasti, sve do 1833 godine. Te godine, britanske snage zbacile su argentinskog guvernera kao i ostale argentinske državljanе i ustvrdile da njima pripada kontrola nad arhipelagom. Prema Argentini, ta usurpacija nikada nije bila valjana te stoga britanska okupacija ne može predstavljati valjni suverenitet nad ovim otocima.

Argentina je dodatno polagala pravo na suverenitet nad Falklandskim otocima, s obzirom da različite otočne skupine čine jedinstvenu teritorijalnu jedinicu, čineći dio argentinske administrativne regije Patagonije. Velika Britanija je zauzvrat tvrdila da njezin suverenitet također proizlazi iz otkrića, kao i efektivne okupacije arhipelaga u 1760-ima i početkom 1770-ih, i možda još temeljnije, iz efektivne uprave nad otocima nakon

---

³⁸ Parsons, Anthony, “*The Falklands Crisis in the United Nations: 31 March-14 June 1982*”, International Affairs - Royal Institute of International Affairs, Vol. 59, No. 2, London, (1983), str. 171;

protjerivanja argentinskih vlasti. Za britansku vladu, vrijeme je dovelo do prijenosa suvereniteta putem propisane akvizicije. Velika Britanija nadalje tvrdi da "Falklandske ovisnosti" čine zasebne teritorijalne jedinice, jer britanski naslovi na ovim teritorijama imaju različito historijsko podrijetlo.

Velika Britanija je 1946. godine zatražila upisivanje arhipelaga na listu nesamoupravnih teritorija, u skladu sa članom 73. Povelje UN-a. 18. septembra 1964. godine, Posebni odbor za dekolonizaciju preporučio je strankama da uđu u pregovore s ciljem pronalaska mirnog rješenja budućeg statusa arhipelaga, imajući u vidu odredbe i ciljeve Povelje UN-a i Rezolucije 1514 (XV) od 14. decembra 1960, odnosno interes stanovništva otoka i mišljenja izražena tokom opće rasprave.³⁹ U svojoj rezoluciji 2065 (XX) od 16. decembra 1965. godine., Generalna skupština UN-a primila je na znanje postojanje teritorijalnog spora i pozvala stranke da nastave bez odlaganja pregovore. Bilateralni pregovori započeli su 1966. godine, a nastavili su se s prekidima i nesuvršeno do 27. februara 1982 godine. Vojni sukob započeo je 2. aprila invazijom Argentine na arhipelag Falkland (Malvinas).

Prvog aprila 1982. godine, obaviještena o namjeri Argentine da pokrene invaziju na otoke, Velika Britanija je zatražila hitan sastanak Vijeća sigurnosti. Vijeće se sastalo uvečer istog dana i dogovorilo se o izjavi u kojoj je pozvalo vlade Argentine i Velike Britanije da u ovom trenutku izvrše krajnju suzdržanost, a posebno da se suzdrže od upotrebe ili prijetnje silom u regiji i nastave potragu za diplomatskim rješenjem.⁴⁰ Pokušaji Argentine da opravda svoje postupke bili su višestruki.

U početku je stalni predstavnik Argentine Eduardo Roca prikazivao ulazak HMS Endurance-a u vode Južne Georgije i kao čin agresije i kao neposrednu prijetnju koja pokreće pravo na izvršenje legitimne odbrane. Inzistirao je na pravo Argentine na Falklandske otoke i Južnu Georgiju, a nadalje je izjavio da je kao rezultat britanske okupacije Argentina bila i dalje predmet neprekidnih akata agresije i da kontinuirano odbijanje Velike Britanije da se poduzmu učinkoviti koraci za rješavanje spora predstavlja dodatni oblik agresije.

Costa Méndez je kasnije insistirao na kolonijalnoj prirodi situacije i na činjenici da su akcije Argentine poduzete u svrhu odbrane svojih prava nad otocima. Također je tvrdio da je

---

³⁹ Etienne, Henry, "The Falklands/Malvinas War – 1982", ANU Research Publications, Vol. 18, No. 16, Canberra, (2017), str. 3 - 4;

⁴⁰ Raimondo, Fabián, "The Sovereignty Dispute Over the Falklands/Malvinas What Role for the UN?" Netherlands International Law Review, Vol. 59, No.3, (2012), str. 411 - 412;

nakon 150 godina kontinuirane uzurpacije njenog teritorija od strane kolonijalne sile došlo vrijeme za pregovore. Dalje je potvrdio da se članovi 2. (3) i 2. (4) Povelje ne mogu shvatiti kao legitimisanje situacija koje potječu iz nepravnih djela, u radnjama provedenim prije usvajanja Povelje i koje su od tada postojale. U tom kontekstu, aludirao je na odbijanje nacrt rezolucije od Vijeća sigurnosti napravljenog u sličnim terminima kao britanski nacrt u kontekstu zauzimanja Goa u Indiji, te ustvrdio da kolonijalizam nije ništa drugo nego trajna agresija.⁴¹

Britanske vlasti odmah su najoštrije osudile invaziju. Premijerka Margaret Thatcher izjavila je u hitnoj raspravi Donjem domu 3. aprila 1982. godine da je invazija bila ničim izazvana agresija koja nije imala ni trunke opravdanja, a ni trunke zakonitosti. U Vijeću sigurnosti, stalni britanski predstavnik, Sir Anthony Parsons, osudio je očito kršenje Povelje UN-a i međunarodnog prava, posebno spominjući članove 2. (3) i 2. (4) Povelje. Također je odbacio argentinsku tezu o neprimjenjivosti ovih odredbi na situacije nastale prije usvajanja Povelje. Kasnije je intervenciju Argentine kvalificirao kao kršenje člana 2. (3) i 2. (4) Povelje UN-a i kao akt agresije, inzistirajući na činjenici da je Argentina bila agresor, jer je prva primijenila silu, kako je predviđeno u članu 2. odnosno definiciji agresije.

Na zahtjev Velike Britanije, Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda održalo je zasjedanje koje je kulminiralo usvajanjem Rezolucije 502 u kojoj je invaziju kvalificiralo kao kršenje mira i zahtjevalo trenutni prekid neprijateljstava, kao i trenutno povlačenje svih argentinskih snaga s Falklandske otok (Islas Malvinas). Također je pozvao obje vlade da traže diplomatsko rješenje za svoje razlike i da u potpunosti poštuju svrhe i principe Povelje UN-a. Kada se pitanje Falklandske otoka (Malvinas) vratilo na dnevni red Generalne skupštine UN-a krajem 1982. godine, nacrt rezolucije koju je predložila Latinoamerička grupa tražeći od strana da nastave pregovore kako bi se što prije pronašlo mirno rješenje spora o suverenitetu, usvojena je tek nakon dodavanja stavka preambule koji je potvrdio principe Povelje UN-a o neupotrebi sile ili prijetnji silom u međunarodnim odnosima i mirnom rješavanju međunarodnih sporova.

Zanimljivo je, međutim, da je vrlo mali broj država, čak i među najbližim britanskim saveznicima, izričito podržao britansku tvrdnju o samoobrani u Ujedinjenim narodima. Ogomorna većina država ograničila se na traženje trenutnog prekida neprijateljstava i mirnog rješavanja spora. Krajem maja, Vijeće sigurnosti jednoglasno je usvojilo Rezoluciju 505

---

⁴¹ Coll, Alberto R., & Anthony C. Arend. "The Falklands War: Lessons for Strategy, Diplomacy, and International Law", Allen & Unwin, Boston, (1985), str. 58;

(1982) u kojoj je zatražilo od generalnog sekretara da preuzme obnovljenu misiju dobrih usluga, kojim bi se tražilo da dođe do trenutnog prekida vatre.⁴² Uloženi su brojni diplomatski napor da se postigne mirno rješenje, uz pokušaje posredovanja američkog državnog sekretara Alexandra Haiga, peruanskog predsjednika Fernanda Belaúnde Terryja i, na kraju, generalnog sekretara Javiera Pérez-a de Cuéllar-a. Ovaj je podnio izvještaj Vijeću sigurnosti 21. maja da su njegovi napor ostali bez rezultata i da ne vidi mogućnost za obostrano prihvatljiv prekid vatre. Dana 4. juna, na daljnji nacrt rezolucije kojim je zatraženo od strana u sporu da odmah prekinu vatru u regiji Falklandskih otoka i da istovremeno, zajedno s prekidom vatre, pokrenu provedbu rezolucija 502 (1982) i 505 (1982) u cijelini je stavljen veto od strane Velik Britanije i SAD-a.⁴³ Neprijateljstva su se nastavila sve do predaje generala Menéndeza 14. juna.

Široko rasprostranjena osuda invazije Argentine viđena je kao važna potvrda zabrane upotrebe sile u kontekstu teritorijalnih sporova. Mnoge delegacije koje su se očitovale u raspravi Generalne skupštine UN-a u novembru 1982. godine doista su potvrdile temeljnu važnost principa mirnog rješavanja međunarodnih sporova i zabrane upotrebe sile. U ovoj perspektivi, izuzetno je značajno što su mnoge od njih države koje su izričito podržavale valjanost argentinskih teritorijalnih zahtjeva, ali su ipak osudile invaziju. Štoviše, sukob je pružio priliku da se razjasni opseg zabrane upotrebe sile između država utvrđenih u članu 2 (4) Povelje UN-a jasnim odbijanjem upotrebe sile od strane država u svrhu oporavka od prekolonijalnih naslova. Ipak, s obzirom na podjele među članicama Vijeća sigurnosti zbog postojanja ili nepostojanja djelotvornih mjera Vijeća sigurnosti i zbog posebnog položaja Velike Britanije u kolektivnoj sigurnosnoj arhitekturi, odnosno kao stalne članice koja ima pravo veta, slučaj ne daje poticajne naznake konkretnih modaliteta primjene člana do klauzule člana 51. Povelje UN-a.

---

⁴² Hewer, Christopher J., “*The Falkland/Malvinas dispute: a contemporary battle between history and memory*”, Global Discourse - An Interdisciplinary Journal of Current Affairs and Applied Contemporary Thought, Vol. 3, No.1, London, (2013), str. 148;

⁴³ Etienne, Henry, “The Falklands/Malvinas War – 1982“, ANU Research Publications, Vol. 18, No. 16, Canberra, (2017), str. 9 - 10;

4.3. Spor oko Kipra i Vijeće sigurnosti

Sporazumom Grčke, Turske i Velike Britanije iz 1959. godine, uveden je ustav kojim su Kipru dodjeljene određene ovlasti s predsjednikom iz reda kiparskih Grka i potpredsjednikom iz reda turskog naroda na Kipru. Iako se Kipar 1960. godine osamostalio, politička struktura Kipra je izazvala ozbiljnu krizu 1964. i ponovo 1974. godine.

Predsjednik Kipra, nadbiskup Makarios, je 1963. godine, predložio je ustavne amandmane koji su doveli do nasilja između dviju strane. Grčki ekstremisti koji su željeli enozu (unija s Grčkom) pokrenuli su seriju napada na kiparske Turke, ubijajući neke, a druge uzimajući za taoce. Turska je na to prijetila invazijom, dok je britanskom i intervencijom Ujedinjenih naroda uspostavljen prekid vatre i raspoređene snage za održavanje mira Ujedinjenih naroda na Kipru.

Nažalost, snage Ujedinjenih naroda nisu mogle spriječiti borbe iz 1974. godine, kada je grčko-kiparska nacionalna garda, predvođena grčkim oficirima, zbacila vladu Kipra u svrhu uspostavljanja enoze.⁴⁴ Turska vlada pozvala je na njihovo povlačenje, ali bez pozitivnog odgovora, Turska je napala Kipar. Ujedinjeni narodi su odmah aktivirali razne metode za obnovu i održavanje mira i sigurnosti, od kojih su mnoge pokušane u vezi s Kiprom. Odmah nakon turske invazije 20. jula 1974. godine, Vijeće sigurnosti izdalo je Rezoluciju 353 pozivajući na poštivanje suvereniteta, neovisnosti i teritorijalnog integriteta Kipra i prekid vatre i uzdržavanje od bilo kakve otežavajuće akcije te povlačenje svih stranih vojnih sila i tražilo je da se odmah započne sa pregovorima između Grčke i Turske.

U martu 1975. godine, nakon deklaracije o uspostavljanju Turske Federativne Države Kipar od 13. februara te godine, Vijeće sigurnosti usvojilo je Rezoluciju 367 koja je dijelom hitno zahtjevala od zainteresiranih strana da se suzdrže od bilo kakvih radnji koje bi mogle našteti suverenosti, neovisnosti, teritorijalnom integritetu i nesvrstanosti, kao i od bilo kakvog pokušaja podjele otoka ili njegovog ujedinjenja s bilo kojom drugom državom.⁴⁵ Rezolucija dalje navodi da Vijeće sigurnosti žali zbog jednostrane odluke od 13. februara 1975. godine, kojom se proglašava da će dio Republike Kipar postati federalna turska država, između ostalog, težeći kompromitirati nastavak pregovora između predstavnika dviju

---

⁴⁴ Bozkurt, Nilüfer, "The role of the united nations in cyprus conflict", Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Vol. 14, No. 1, Izmir, (1999), str. 216 - 217;

⁴⁵ Christina, Navarro K., "Cyprus and the U.N.: A Case for Non-Military Collective Measures", Indiana Law Journal, Vol. 54, No.1, Bloomington – Indiana, (1978), str. 140 - 141;

zajednica na ravnopravnoj osnovi, čiji cilj mora i dalje biti postizanje rješenja i uspostavljanje međusobno prihvatljivog ustavnog uređenja.

Nakon 1974. godine, Kipar je podijeljen na administraciju kiparskih Grka na jugu i administraciju kiparskih Turaka na sjeveru. Od 1974. godine nastavljeni su međuopštinski pregovori posredovanjem Ujedinjenih naroda. Tijekom godina, Vijeće sigurnosti donosilo je sukcesivne rezolucije kojima se zahtijeva nagodba, ali nikada nisu uvedene sankcije radi njihovog izvršenja, već se generalni sekretar samo zalagao za iskazivanje dobre volje strana u sporu. Misija Vijeća sigurnosti se ogledala kroz dobre usluge kako bi se postiglo pravedno i trajno rješenje kiparskog problema. Generalni sekretar je mnogo puta izrazio da su najbolji dostupni načini za postizanje ovog rješenja međuopštinski pregovori. Tako je od 1974. godine Vijeće sigurnosti ravnopravno vodilo mnoge međuopštinske razgovore između predstavnika dviju zajednica.

Grčki i turski lideri imali su neprekidne sastanke kako bi pronašli rješenje pregovorima i sarađivali s naporima generalnog sekretara koji su se pokazali korisnima u izgradnji dobrih odnosa i u razjašnjavanju mnogih problema i poteškoća, ali i dalje su postojale značajne razlike između argumenata dviju strana.⁴⁶ Pogotovo, iako obje strane žele federalivnu republiku, kiparski Grci tokom svih pregovora zalagali su se za jedinstvo zemlje pod teritorijalnim integritetom. Stoga je grčki cilj uspostaviti neovisnu, ali teritorijalno cjelovitu saveznu republiku u kojoj se dvije regije nazivaju provincijama. Suprotno tome, kiparski Turci tražili su dvije odvojene nezavisne države pod federacijom koje žive u dva odvojena područja kao i priznavanje različitog identiteta dviju strana. Prema argumentu kiparskih Turaka, dvije odvojene države mogu formirati bikomunalnu i bizonalnu federaciju, izgrađenu poštujući međusobno postojanje, integritet i političku jednakost.

Uz pomoć UN-ovih pregovarača, pitanje Kipra postalo je u današnje vrijeme manje kritično nego prije. Međutim, prijetnju ratom zamijenili su kontinuirano neproduktivni pregovori između čelnika grčke i turske frakcije na Kipru. Ujedinjeni narodi sponzorirali su nekoliko pregovaračkih sjednica i u godinama nakon 1974. godine, ali Grčka i Turska i dalje imaju suprotne stavove oko kiparskog pitanja iako bi rješavanje kiparskog problema uvelike olakšalo rješavanje raznih pitanja između Grčke i Turske.⁴⁷

---

⁴⁶ Richmond, Oliver P., & Ker-Lindsay, James, “*The work of the UN in Cyprus: promoting peace and development*”, Palgrave Macmillan Ltd, Basingstoke, (2001), str. 102;

⁴⁷ Gary, Mendoza, “*Mediation as an Instrument of International Crisis Management: Cyprus a Case Study*”, The Yale Journal of World Public Order, Vol. 7, No. 2, Yale – New Heaven, (1981), str. 246 - 247;

Očigledno je pitanje da li je nepoštivanje privremenih mjera kočilo pregovore o mirnom rješenju spora. Odgovor je više nego vjerovatno. Institucija privremenih mjera Ujedinjenih naroda temelji se na taktičkim razmatranjima. Pozivajući na okončanje borbi, povlačenje trupa, prestanak jednostranih akcija i povratak izbjeglica i nestalih osoba, Vijeće sigurnosti pokušavalo je oslobođiti pregovore agresorskog nejednakog pritiska. Izbjegavajući ove privremene mjere, Turska je uspjela inzistirati na nagodbi koja je u potpunosti u suprotnosti s kiparskim sporazumima iz 1960. godine, mnogim rezolucijama koje su usvojili Ujedinjeni narodi i načelima Povelje o poštivanju suvereniteta, neovisnosti i teritorijalnog integriteta zemlje, kao i suzdržavanje od sile ili prijetnje silom.

Budući da je Turska odbila da se povinuje privremenim mjerama, nemoguće je reći da li bi se odvijali smisleni i konstruktivni pregovori da su te mjere provedene.⁴⁸ Ostavljen je dojam da bi Turska, da je imala više nego što je izgubila od svoje javne slike, mogla biti manje tvrdoglava u opiranju rezolucijama Ujedinjenih naroda i, shodno tome, mogla bi pregovarati, a ne zahtijevati.

---

⁴⁸ Mc Donald, Robert, “*Cyprus a Peacekeeping Paradigm*”, The World Today, Vol 49, No. 10, London, (1993), str. 184;

ZAKLJUČAK

Moderno doba uslovno bi se moglo nazvati i erom pregovora. Međunarodni poslovi vode se pod pretpostavkom da se sporovi moraju rješavati prvenstveno pregovorima strana kojih se to direktno tiče i metodama prilagođavanja na koje one pristaju. Ovaj stav, koji dolazi do izražaja u članu 33. (1) Povelje, oštro je u suprotnosti sa konceptom mirnog rješavanja sporova koji je vladao u periodu između dva svjetska rata. Tada je mirno rješavanje sporova zamišljeno uglavnom u smislu podnošenja pitanja forumima nepristrasnog rješavanja. Ovakav pristup nije uspio shvatiti složenost međunarodnih kontroverzi i nije na odgovarajući način priznao onaj stepen suverene slobode koji je sastavni dio sadašnjeg državnog sistema.

Sadašnje razumijevanje rješavanja sporova mirnim putem može se smatrati pozitivnim napretkom, jer je obaveza postizanja mira danas bliže usklađena sa društvenim i političkim činjenicama. Ipak činjenica je da pregovori imaju značajna ograničenja. Međunarodni život opterećen je postojanjem neriješenih kontroverzi i ekstremnog naglaska na suverenoj slobodi koji mora snositi određenu odgovornost. Ova situacija može se ispraviti samo kada se svi aspekti procesa mirnog rješavanja sporova predviđeni Poveljom UN stave u odgovarajući fokus i budu funkcionalni na odgovarajući, poželjan način.

Glavni problem, kao što smo vidjeli, na polju mirnog rješavanja sporova je potreba za uspostavljanjem ravnoteže između zahtjeva za državnom suverenošću i zajedničkog interesa za održavanje ili uspostavljanje stabilnosti. Mirno rješavanje sporova ovisi o pozitivnoj uzdržanosti država od upotrebe vojne sile. Neuspjeh da se izvrši takvo uzdržavanje u skladu s Poveljom UN ozbiljno podriva stabilnost svjetskog poretku i stvara atmosferu straha od nasilja. Kao što smo vidjeli, mirno rješavanje sporova od presudne je važnosti u viziji Povelje o mirnom i stabilnom svjetskom poretku. U Povelji nema formalnih praznina, te se ozbiljni sporovi moraju rješavati bez pribjegavanja upotrebi sile. Ovaj cilj, izražen u Povelji, podupire se produbljivanjem razumijevanja prirode osnovne dužnosti.

Kako Međunarodni sud pravde i Generalna skupština propisuju sadržaj normi, Vijeće sigurnosti mora u većoj mjeri iskoristiti svoje ovlasti da podstakne države da ispune svoju obavezu mirnog rješavanje svojih međudržavnih odnosa. Vijeće sigurnosti je sa svojim

specifičnim odgovornostima na osnovu VI poglavlja Povelje posebno kvalifikovano za ispunjavanje ove uloge. Njegov doprinos se ogleda kroz povećano vršenje ovlasti kao tijela kolektivnog pomirenja. Za sporove nad kojima je preuzeo nadležnost, uloga Vijeća sigurnosti zahtijeva kontinuirani nadzor procesa nagodbe kako bi se utvrdile "bona fides" pregovaračkih napora, uvjerilo antagoniste da pomire razlike i smjestilo svoj kolektivni autoritetiza konačnog sporazuma oko kojeg se moraju dogоворити stranke.

Međunarodno rješavanje sporova, u nekom smislu, mora biti pod stalnim nadzorom nadležnog tijela. Nije dovoljno da Vijeće sigurnosti preuzme nadležnost nad međunarodnim sporom, daje preporuke za nagodbu i uspostavlja posredničke službe ako je njihovo korištenje u potpunosti po diskreciji strana u sporu. Takvo tumačenje režima Povelje za mirno rješavanje sporova paraliziralo bi Vijeće sigurnosti i podstaklo anarhiju. Iako nije ovlašteno nametati konačna rješenja, Vijeće mora u većoj mjeri koristiti svoja ovlaštenja kako bi podstaklo države u konfliktu da trajno pomire svoje razlike.

Da bi to učinilo, Vijeće sigurnosti mora ostvariti svoj puni potencijal kao tijelo kolektivnog pomirenja. To zahtijeva stalno preispitivanje postupaka za mirno rješavanje sporova, kao i vršenje korporativnih ovlasti Vijeća kako bi se strane uvjerile ili da postignu sporazum ili da podnesu spor nekom drugom obliku nepristrasnog rješavanja. Kao što smo ranije vidjeli, može se dogoditi da su aktivnosti Vijeća sigurnosti ozbiljno ograničene međunarodnom politikom, jer odluke Vijeća u velikoj mjeri odražavaju nacionalne ili blok interese njegovih članova. Gledano u tom svjetlu, uspostavljanje mira postaje proces prilagođavanja političkim interesima članova Vijeća sigurnosti. U praksi će njihovi ciljevi zasjeniti altruističke svrhe teorijski nepristrane institucije. Očigledno je da rad Vijeća sigurnosti ima političke dimenzije, ali i zato što politički konsenzus služi kao njegov operativni princip. Tačno je i da poboljšanje efikasnosti Vijeća sigurnosti zahtijeva svijest o njegovom mjestu u globalnoj politici. Ipak, moguće je i da politički karakter Vijeća sigurnosti može biti preuveličan do mjere narušavanja same svrhe organizacije.

Izvršavanje ovog korporativnog ovlaštenja ne bi trebalo uključivati Vijeće sigurnosti niti Generalnu skupštinu u prisvajanje moći oko utvrđivanja uslova konačne nagodbe. Za razliku od Vijeća Lige naroda, oni nemaju kvazi arbitražni autoritet, ali od njih se ne traži da ostanu pasivni dok opasni sporovi ostaju neriješeni. Pozitivna upotreba pomirljivih ovlasti od strane tijela Ujedinjenih naroda može stvoriti mogućnosti za rješavanje sporova koji su nerješivi sve dok strane u sporu kontroliraju procese nagodbe. Tijela Ujedinjenih naroda mogu pružiti taj poticaj za podnošenje sporova na sudska ili arbitražno rješavanje, što je malo

vjerojatno da će se dogoditi na vlastitu inicijativu strana. Kroz takve inicijative ideal mirnog rješavanja sporova može postati stvarnost.

Kao zaključak ovog istraživanja može se ustanoviti, da je mirno rješavanje međudržavnih sporova posredstvom Ujedinjenih naroda i Vijeća sigurnosti, i dalje jedno od glavnih sredstava za stvaranje sigurnijeg i stabilnijeg globalnog okruženja, čime smo ujedno i dokazali glavnu hipotezu ovog istraživanja. Također je evidentno da, unatoč svim izazovima s kojima se suočavaju mehanizmi za mirno rješavanje sporova među državama, samo postajanje ovih mehanizama se dokazalo kao nužnost i vrijednost, što se moglo vidjeti i u ovom radu. Ono čega trebamo biti svjesni jeste činjenica da su mehanizmima za mirno rješavanje međudržavnih sporova iz Povelje potrebne određene promjene i reforme kako bi se oni mogli što bolje prilagoditi novim okolnostima, i kako bi se osigurala njihova povećana djelotvornost i odgovarajuća upotreba za budućnost. Vrlo je važno poboljšati ovaj značajan mehanizam koji nam omogućava uspostavljanje mira i sigurnosti u svijetu, jer poboljšanje metoda za mirno rješavanje sporova ne mora nužno značiti da taj mehanizam ne funkcioniра, već samo da ga treba mijenjati u skladu s vremenom u kojem se ove metode implementiraju. Iz svega navedenoga moguće je potvrditi generalnu hipotezu istraživanja kao i ostale pomoćne hipoteze koje su se koristile u ovom radu.

LITERATURA

Knjige:

1. Banović, Damir, & Gavrić, Saša, “*Država, politika i društvo u Bosni i Hercegovini-analiza postdejtonskog političkog sistema*”, University Press, Sarajevo, (2001);
2. Bellamy, J. Alex, & Williams, Paul, & Griffin, Stuart, “*Understanding Peacekeeping*”, Wiley-Blackwell Publishing Ltd, New Jersey, (2004);
3. Bercovitch, Jacob, “*Theory and Practice of International Mediation - Selected Essays*”, Routledge, New York (2011);
4. Buzan, Barry, “*Security - A New Framework for Analysis*”, Lynne Rienner Publishers, Boulder - Colorado, (1998);
5. Chesterman, Simon, “*Secretary or General - The UN Secretary-General in World Politics*”, Cambridge University Press, New York, (2007);
6. Cikotić, Selmo, “*Sigurnosne pretpostavke Bosne i Hercegovine*”, Bemust, Sarajevo, (2010);
7. Coll, Alberto R., & Anthony C. Arend, “*The Falklands War: Lessons for Strategy, Diplomacy, and International Law*”, Allen & Unwin, Boston, (1985);
8. Dautović, Kenan, “*Prevencija konflikata u međunarodnim odnosima*”, Preporod, Travnik, (2007);
9. Kegley, Charles W., & Wittkopf, Eugene R., “*World politics: trend and transformation*”, Wadsworth Publishing, Belmont, (2000);
10. Luck, Edward C., “*UN Security Council: practice and promise*”, Routledge, New York, (2006);
11. Malone, David M., & Chesterman, Simon & Johnstone, Ian, “*The Law and Practice of the United Nations*”, Oxford University Press, New York, (2016);
12. Merrills, John G., “*International Dispute Settlement*”, Cambridge University Press, New York, (2005);
13. Noorani, Gafoor A., “*The Kashmir Dispute: 1947-2012*”, Oxford University Press, New York, (2014);

14. Peterson, M. J., “*The UN General Assembly*”, Routledge, New York, (2006);
15. Richmond, Oliver P., & Ker-Lindsay, James, “*The work of the UN in Cyprus: promoting peace and development*”, Palgrave Macmillan Ltd, Basingstoke, (2001);
16. Roberts, Ivor, & Satow, Ernest M., “*Satow's diplomatic practice*”, Oxford University Press, New York, (2009);
17. Seizović, Zarije, “*Međunarodno humanitarno pravo*”, Dobra knjiga, Sarajevo, (2016);
18. Shaw, Malcolm N., “*International Law*”, Cambridge University Press, New York, (2008);
19. Vučinić, Zoran, “*Međunarodno ratno i humanitarno pravo*”, Službeni glasnik, Beograd, (2006);
20. Vukadinović, Radovan, “*Međunarodni politički odnosi*”, Barbat, Zagreb, (1998),
21. Vukadinović, Radovan, “*Pravo Evropske unije*”, Centar za pravo EU Kragujevac, Kragujevac – Banjaluka, (2006);

Enciklopedije, leksikoni i rječnici:

1. Beridan, Izet, & Tomić, Ivo, & Kreso, Muharem, “*Leksikon sigurnosti*”, DES, Sarajevo, (2001);
2. Međunarodni politički leksikon, Novinarsko izdavačko poduzeće, Zagreb, (1960);
3. Vojni leksikon Beograd, Vojno-izdavački zavod, (1981);

Radovi/ članci:

1. Barić Punda, Vesna, “*Istraga u međunarodnom pravu*”, Naše more, Vol. 41, No. 1-2, Dubrovnik, (1994);
2. Barić Punda, Vesna, “*Mirno rješavanje sporova u suvremenim europskim dokumentima*”, Adriatic, Vol. 12., Zagreb, (2005);

3. Bekker, Pieter H. F., “*The Role of the International Court of Justice as the Principal Judicial Organ of the United Nations*“, American Journal of International Law, Vol. 99, No.2, New York, (2005);
4. Besson, Samantha, “*Sovereignty, International Law and Democracy*“, European Journal of International Law, Vol. 22, No. 2, Florence, (2011);
5. Bozkurt, Nilüfer, “*The role of the united nations in cyprus conflict*”, Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Vol. 14, No. 1, Izmir, (1999);
6. Brecher, Michael. “*Kashmir: A Case Study in United Nations Mediation*”, Pacific Affairs, Vol. 26, No. 3, Vancouver, (1953);
7. Christina, Navarro K., “*Cyprus and the U.N.: A Case for Non-Military Collective Measures*“, Indiana Law Journal, Vol. 54, No.1, Bloomington – Indiana, (1978);
8. Corell, Hans, “*The Mandate of the United Nations Security Council in a Changing World*“, International Law and Changing Perceptions of Security, Boston, (2014);
9. Dorr, Noel, “*The Security Council of the United Nations*”, Irish Studies in International Affairs, Vol. 2, No. 2, Dublin, (1986);
10. Etienne, Henry, “*The Falklands/Malvinas War – 1982*“, ANU Research Publications, Vol. 18, No. 16, Canberra, (2017);
11. Franck, Thomas M., “*The Secretary-General's Role in Conflict Resolution: Past, Present and Pure Conjecture*“, European Journal of International Law, Vol. 6, No. 3, Florence, (1995);
12. Gary, Mendoza, “*Mediation as an Instrument of International Crisis Management: Cyprus a Case Study*”, The Yale Journal of World Public Order, Vol. 7, No. 2, Yale – New Heaven, (1981);
13. Glodić, Duško, “*Mirno rješavanje međudržavnih sporova – određeni aspekti upotrebe diplomatskih i pravnih sredstava*”, Godišnjak fakulteta pravnih nauka - Aperion, Vol. 6, No. 6, Banja Luka, (2016);
14. Hewer, Christopher J., “*The Falkland/Malvinas dispute: a contemporary battle between history and memory*”, Global Discourse - An Interdisciplinary Journal of Current Affairs and Applied Contemporary Thought, Vol. 3, No.1, London, (2013);
15. Hilali, A. Z., “*Kashmir dispute and UN mediation efforts: An historical perspective*“, Small Wars & Insurgencies, Vol. 8, No. 2, London, (1997);

16. Krivokapić, Boris, “*Dobre usluge i posredovanje u rešavanju međunarodnih sporova*“, Srpska politička misao, Vol. 3, Beograd, (2015);
17. Krivokapić, Boris, “*Neposredni pregovori kao način mirnog rešavanja međunarodnih sporova*”, Megatrend revija, Vol. 12, No. 1, Beograd, (2015);
18. Krivokapić, Boris, “*Rešavanje međunarodnih sporova pred međunarodnim organizacijama*”, Strani pravni život, Vol. 59, No. 2, Beograd, (2015);
19. Lavalle, Roberto, “*The ‘Inherent’ Powers of the UN Secretary-General in the Political Sphere: A Legal Analysis*“, Netherlands International Law Review, Vol. 37, No.1, The Hague, (1990);
20. Llamzon, Aloysius P., “*Jurisdiction and Compliance in Recent Decisions of the International Court of Justice*“, European Journal of International Law, Vol. 18, No. 5, Florence, (2007);
21. Mc Donald, Robert, “*Cyprus a Peacekeeping Paradigm*”, The World Today, Vol. 49, No. 10, London, (1993);
22. Mikulaschek, Christoph. “*The United Nations Security Council and the Responsibility to Protect: Policy, Process, and Practice*“, Favorita Papers - Diplomatic Academy of Vienna, Vol. 1, Vienna, (2010);
23. Parsons, Anthony, “*The Falklands Crisis in the United Nations: 31 March-14 June 1982*”, International Affairs - Royal Institute of International Affairs, Vol. 59, No. 2, London, (1983);
24. Pejanović, Mirko, & Dedić, Hoda “*Prepostavke i dometi integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju*” Pregled – časopis za društvena pitanja, Univerzitet u Sarajevu, Vol. 1, Sarajevo, (2011);
25. Račić, Obrad, “*Ujedinjene Nacije između moći i prava*“, Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, Vol. 61 No. 3, Zagreb, (2011);
26. Raimondo, Fabián, “*The Sovereignty Dispute Over the Falklands/Malvinas: What Role for the UN?*“, Netherlands International Law Review, Vol. 59, No. 3, The Hague (2012);
27. Rosenthal, Gert, “*The Economic and Social Council of the United Nations*“, Dialogue on Globalization, Vol. 15, New York, (2005);

28. Smajić, Muhamed, & Bošnjić, Marsela, “*Odnos moći i prava-sredstva za mirno rješenje sporova i(li) sukoba*”, Časopis za znanstvena i stručna pitanja, Univerzitet modernih znanosti-CKM, Vol.1., Mostar, (2016),
29. Stewart, David P., “*The United Nations and Human Rights. A Critical Appraisal*”, American Journal of International Law, Vol. 88, No. 2, New York, (1994);
30. Subbiah, Sumathi, “*Security Council Mediation and the Kashmir Dispute: Reflections and Possibilities for Renewal*”, Boston College International and Comparative Law Review, Vol. 27, No. 1, Boston, (2004);
31. Sucharitkul, Sompong, “*Mediation and Conciliation as Alternative Means of Settling International Disputes*”, Golden Gate University School of Law, San Francisco (2001);
32. Šimac, Srđan, "Mirenje – alternativni način rješavanja sporova", Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, Vol. 27, No. 1, Rijeka, (2006);
33. Vuković, Siniša, “*International mediation as a distinct form of conflict management*”, International Journal of Conflict Management, Vol. 25, No. 1, Bingley, (2014);
34. Watson, Geoffrey R., "The "Wall" Decisions in Legal and Political Context", The American Journal of International Law, Vol. 99, No. 1, New York, (2005);

Časopisi i zbornici:

1. Ajvaz, Slađan, “*Novi ustav Bosne i Hercegovine – izraz konstitucionalizma i vladavine prava*”, Zbornik radova Fakulteta pravnih nauka, Vol. 156, No. 9, Sveučilište “Vitez” Travnik, Travnik, (2009),
2. Šolaja, Miloš, “*Bosna i Hercegovina i NATO - značaj novog Strateškog koncepta iz Lisabona*”, Zbornik tekstova, Forum za otvoreno društvo, Beograd, (2011);

Dokumenti:

1. Izvješće o reformi sigurnosnog sektora i procesa stabilizacije i pridruživanja, preuzet s linka <http://www.eupm.org/FCKeditor/Images/File/CEP%20brosura%20BH.pdf>
2. Put u partnerstvo za mir, Izvješće Povjerenstva za reformu u oblasti obrane, Sarajevo, (2003);

Internet:

1. www.europa.eu
2. www.un.org

UNIVERZITET U SARAJEVU – FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
IZJAVA o autentičnosti radova

Naziv odsjeka i/ili katedre: Politologija/MOiD
Predmet: /

IZJAVA O AUTENTIČNOSTI RADOVA

Ime i prezime: Selma Ćatić
Naslov rada: Mirno rješavanje sporova posredstvom ujedinjenih naroda sa posebnim osvrtom na ulogu vijeća sigurnosti
Vrsta rada: Magistarski rad
Broj stranica: 54

Potvrđujem:

- da sam pročitao/la dokumente koji se odnose na plagijarizam, kako je to definirano Statutom Univerziteta u Sarajevu, Etičkim kodeksom Univerziteta u Sarajevu i pravilima studiranja koja se odnose na I i II ciklus studija, integrirani studijski program I i II ciklusa i III ciklus studija na Univerzitetu u Sarajevu, kao i uputama o plagijarizmu navedenim na web stranici Univerziteta u Sarajevu;
- da sam svjestan/na univerzitetskih disciplinskih pravila koja se tiču plagijarizma;
- da je rad koji predajem potpuno moj, samostalni rad, osim u dijelovima gdje je to naznačeno;
- da rad nije predat, u cjelini ili djelimično, za stjecanje zvanja na Univerzitetu u Sarajevu ili nekoj drugoj visokoškolskoj ustanovi;
- da sam jasno naznačio/la prisustvo citiranog ili parafraziranog materijala i da sam se referirao/la na sve izvore;
- da sam dosljedno naveo/la korištene i citirane izvore ili bibliografiju po nekom od preporučenih stilova citiranja, sa navođenjem potpune reference koja obuhvata potpuni bibliografski opis korištenog i citiranog izvora;
- da sam odgovarajuće naznačio/la svaku pomoć koju sam dobio/la pored pomoći mentora/ice i akademskih tutora/ica.

Mjesto, datum
Sarajevo, 22.06.2020.

Potpis